ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ფსიქოლოგიისა და განათლების მეცნიერებათა ფაკულტეტი

2017 წლის სამეცნიერო მუშაობის ანგარიში

სასწავლო–სამეცნიერო ინსტიტუტები:

1. პედაგოგიკის ინსტიტუტი
2. კოგნიტური და ნეიროფსიქოლოგიის ინსტიტუტი
3. პიროვნებისა და კლინიკური ფსიქოლოგიის ინსტიტუტი
4. სოციალური ფსიქოლოგიის ინსტიტუტი
5. განათლების ფსიქოლოგიის ინსტიტუტი
6. შრომისა და ორგანიზაციის ფსიქოლოგიის ინსტიტუტი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ფსიქოლოგიისა და განათლების მეცნიერებათა ფაკულტეტი

პედაგოგიკის
სასწავლო–სამეცნიერო ინსტიტუტი

2017 წლის სამეცნიერო მუშაობის ანგარიში

სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: ქეთევან ჭკუასელი, პროფესორი

სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
ასოცირებული პროფესორი: ეთერ ღვინერია, იზაბელა პეტრიაშვილი, რუსუდან სანაძე, ზაქარია ქიტიაშვილი
ასისტენტ პროფესორები: ნინო ჩახუნაშვილი, ეფემია ხარაძე

I. 1. პუბლიკაციები (საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტით და/ან შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტით დაფინანსებული კვლევითი პროექტის თემატიკის ფარგლებში)

სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა-ური, ჟურნა-ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მანანა რუსიეშვილი, **იზაბელა პეტრიაშვილი**, *კახა გაბუნია*	**The enhancement of state and foreign language teaching to national minorities in Georgia (using the examples of Azeri and Armenian students),** *Multilingual Education E ISSN 1512-3146*	*# 9, 2017*	http://www.multilingualeducation.org/storage/uploads/articles_contents/170719122219.pdf	*გვ. 55-83 (29 გვერდი)*
2	ქეთევან ჭკუასელი, თინათინ დოლიძე	"სამოქალაქო განათლება" საქართველოში - თეორია და პრაქტიკა - სამოქალაქო განათლების ლექტორთა ასოციაციის კონფერენციის კრებული გამოცემის პროცესშია	კრებულის გამოცემა მიმდინარე წლის დეკემბრის ბოლოსთვის იგეგმება.	თბილისი - CELA info@cela.ge	8

II. 2. პუბლიკაციები:
ბ) უცხოეთში

კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Арутюнян Назик Карапетовна, Йоханна Хопфнер, **Харадзе Ефемия Мефодьевна**, Лодатко Евгений Александрович	Сборник материалов международной научной конференции “Проблемы образования в 21-ом веке“	ერევანი (სომხეთი), www. Publishing.am	480

სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ეფემია ხარაძე, ნინო ჩახუნაშვილი	„Проблемы академической мобильности студентов (на примере Грузии)“, сборник материалов международной научной конференции “Проблемы образования в 21-ом веке“		ერევანი (სომხეთი), www. Publishing.am	5 (210-214)
2	ქეთევან ჭკუასელი, მარინე გოგნელაშვილი	СОВРЕМЕННЫЕ АСПЕКТЫ ОЦЕНКИ УЧЕНИКОВ В СРЕДНЕЙ ШКОЛЕ - Сборник материалов международной научной конференции “Проблемы		ერევანი (სომხეთი), www. Publishing.am	7 (222-229)

		образования в 21-ом веке“			

II. 1. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა
(სახელმწიფო ბიუჯეტით და/ან შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტით დაფინანსებული კვლევითი პროექტის თემატიკის ფარგლებში)

ა) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ქეთევან ჭკუასელი	განათლების სოციალური ფუნქცია	25.09.2017 - თსუ, „ფსიქოლოგიისა და გაანთლების მეცნიერებათა აქტუალური პრობლემები - 2017“, რომელიც მეცნიერებისა და ინოვაციების საერთაშორისო ფესტივალს მიეძღვნა
2	ქეთევან ჭკუასელი	“სამოქალაქო განათლება“ საქართველოში - თეორია და პრაქტიკა	06.2017 - თსუ, სამოქალაქო განათლების ლექტორთა ასოციაცია - CELA
3	რუსუდან სანაძე	უმაღლესი სკოლის აკადემიური კულტურის შესაძლო გავლენები ხარისხის მართვის ევროპული ფონდის (EFQM) მოდელის დანერგვის პროცესზე	25.09.2017 - თსუ, „ფსიქოლოგიისა და გაანთლების მეცნიერებათა აქტუალური პრობლემები - 2017“, რომელიც მეცნიერებისა და ინოვაციების საერთაშორისო ფესტივალს მიეძღვნა
4	ეფემია ხარაძე	მულტიმედია საგანმანათლებლო რესურსების გამოყენება ბიოლოგიის სწავლების პროცესში (X-XI კლასების	25.09.2017 - თსუ, „ფსიქოლოგიისა და გაანთლების მეცნიერებათა აქტუალური პრობლემები - 2017“, რომელიც

		მაგალითზე)	მეცნიერებისა და ინოვაციების საერთაშორისო ფესტივალს მიეძღვნა
5	ზაქარია ქიტიაშვილი	ნიჭიერი ბავშვი და სასკოლო განათლება	25.09.2017 - თსუ, „ფსიქოლოგიისა და გაანთლების მეცნიერებათა აქტუალური პრობლემები - 2017“, რომელიც მეცნიერებისა და ინოვაციების საერთაშორისო ფესტივალს მიეძღვნა
6	მაია შაშვიაშვილი (დოქტორანტი)	კითხვის უნარის დარღვევის გამოვლენა ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლის დაწყებითი საფეხურის 6-7 წლის მოსწავლეებში	25.09.2017 - თსუ, „ფსიქოლოგიისა და გაანთლების მეცნიერებათა აქტუალური პრობლემები - 2017“, რომელიც მეცნიერებისა და ინოვაციების საერთაშორისო ფესტივალს მიეძღვნა
7	ზაზა ადანაია (დოქტორანტი)	უსინათლოთა ინკლუზიის პრობლემები პროფესიულ განათლებაში	25.09.2017 - თსუ, „ფსიქოლოგიისა და გაანთლების მეცნიერებათა აქტუალური პრობლემები - 2017“, რომელიც მეცნიერებისა და ინოვაციების საერთაშორისო ფესტივალს მიეძღვნა

8	მარინე გოგნელაშვილი (დოქტორანტი)	პედაგოგიკის თეორიაში სწავლის შედეგების დისკურსი	25.09.2017 - თსუ, „ფსიქოლოგიისა და გაანთლების მეცნიერებათა აქტუალური პრობლემები - 2017“, რომელიც მეცნიერებისა და ინოვაციების საერთაშორისო ფესტივალს მიეძღვნა
9	მზექალა აჭაიძე (დოქტორანტი)	სტრატეგიები ინტერკულტურულად ორიენტირებული უცხო ენის გაკვეთილისთვის	„ფსიქოლოგიისა და გაანთლების მეცნიერებათა აქტუალური პრობლემები - 2017“, რომელიც მეცნიერებისა და ინოვაციების საერთაშორისო ფესტივალს მიეძღვნა
10	მარინე წიკლაური (დოქტორანტი)	ლიტერატურის სწავლების მეთოდური პრობლემები ვაჟა-ფშაველას „ალუდა ქეთელაურის“ მაგალითზე ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლაში	„ფსიქოლოგიისა და გაანთლების მეცნიერებათა აქტუალური პრობლემები - 2017“, რომელიც მეცნიერებისა და ინოვაციების საერთაშორისო ფესტივალს მიეძღვნა
11	დავით წამალაშვილი (დოქტორანტი)	„ზე“ და „ში“ ასახვების სახელდებისა და სწავლების პროპედევტიკისათვის	„ფსიქოლოგიისა და გაანთლების მეცნიერებათა აქტუალური პრობლემები - 2017“, რომელიც მეცნიერებისა და ინოვაციების საერთაშორისო ფესტივალს მიეძღვნა

12	თამარ გეგეშიძე (დოქტორანტი)	ციფრული ევოლუცია და საუნივერსიტეტო განათლების მომავალი	„ფსიქოლოგიისა და გაანთლების მეცნიერებათა აქტუალური პრობლემები - 2017“, რომელიც მეცნიერებისა და ინოვაციების საერთაშორისო ფესტივალს მიეძღვნა

ბ) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ეფემია ხარაძე	„Проблемы академической мобильности студентов (на примере Грузии)“	19-20.10.2017, ერევნის სახელმწიფო უნივერსიტეტი (სომხეთი), საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია “Проблемы образования в 21-ом веке“
2	ქეთევან ჭკუასელი	СОВРЕМЕННЫЕ АСПЕКТЫ ОЦЕНКИ УЧЕНИКОВ В СРЕДНЕЙ ШКОЛЕ	19-20.10.2017, ერევნის სახელმწიფო უნივერსიტეტი (სომხეთი), საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია “Проблемы образования в 21-ом веке

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ფსიქოლოგიისა და განათლების მეცნიერებათა ფაკულტეტი

კოგნიტური და კლინიკური ნეიროფსიქოლოგიის სასწავლო–სამეცნიერო ინსტიტუტი

2017 წლის სამეცნიერო მუშაობის ანგარიში

სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: თამარ გაგოშიძე, პროფესორი

სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
პროფესორი: ლალი სურმანიძე
ასოცირებული პროფესორები: ირაკლი იმედაძე, თამარ აბაშიძე, ირინე ჟვანია.
ასისტენტ პროფესორები: შორენა მამუკაძე, ვლადიმერ გამსახურდია.

I. 1. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის მიერ დაფინანსებული 2017 წლის გეგმით შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები (ეხება უნივერსიტეტებთან არსებულ დამოუკიდებელ სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტებს და სსიპ სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტებს)

№	შესრულებული პროექტის დასახელება მეცნიერების დარგისა და სამეცნიერო მიმართულების მითითებით	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ქორწინების ქართული კულტურული მოდელი PSY2016_5; ფსიქოლოგია, ფსიქოლოგიური ანთროპოლოგია პროექტი დაფინანსდა თსუ 2017 წლის მიზნობრივი სამეცნიერო–კვლევითი გრანტების პროექტის ფარგლებში	ლ. სურმანიძე	თამარ აბაშიძე თამარ ჩხაიძე მაია ჯინჭარაძე დიმიტრი ჩუბინიძე

დასრულებული კვლევითი პროექტის ძირითადი თეორიული და პრაქტიკული შედეგების შესახებ ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)

მიზანი:

ქორწინების ქართული კულტურული მენტალური მოდელის/სქემის გამოვლენა.

ამოცანები:

1. კულტურული მენტალური მოდელის საიდენტიფიკაციოდ ქორწინების შესახებ დისკურსების შესწავლა ქართულ საზოგადოებაში
2. ქორწინების ქართული და ამერიკული კულტურული მენტალური მოდელების შედარებითი ანალიზი.

მეთოდოლოგია:

დასახული მიზნიდან გამომდინარე და კულტურული მოდელების სკოლის გამოცდილების გათვალისწინებით, შეირჩა თვისებრივი კვლევის დიზაინი სიღრმისეული ინტერვიუს მეთოდის გამოყენებით. ინტერვიუ ჩაუტარდა 36 რესპონდენტს, რომელთა შერჩევაც მოხდა ქორწინების სტატუსის (დაუქორწინებელი, ქორწინებაში მყოფი, განქორწინებული), ასაკის, სქესის, განათლების დონისა და ქორწინების ხანგრძლივობის პარამეტრების მიხედვით. მონაცემების დამუშავებისთვის გამოყენებულ იქნა ნ. ქუინის სტრატეგია (Quinn, 1985), რომელიც კულტურული სქემის გამოსავლენად ყოველდღიური დისკურსის ისეთ მახასიათებლებზე ფოკუსირებას გულისხმობს, როგორიცაა მსჯელობა/ლოგიკური პროპოზიციები, მეტაფორებისა და

საკვანძო სიტყვების გამოყენება. მონაცემები დამუშავდა თვისებრივი მონაცემთა ანალიზის კომპიუტერული პროგრამის - NVivo 10-ის საშუალებით.

შედეგები:

მონაცემთა ანალიზმა გამოავლინა ქართული კულტურული სქემის შემდეგი კომპონენტები: ხანგრძლივობა, გაზიარებულობა, ორმხრივი სარგებლიანობა, ურთიერთთავსებადობა, სირთულე, ძალისხმევა, წარმატება, წარუმატებლობის საფრთხე, შვილ(ებ)ი, მოვალეობა.

არსებული კომპონენტების მიმართებების ანალიზის საფუძველზე კი გამოვლინდა ქორწინების ქართული კულტურული მოდელი/სქემა:

ქორწინებაში ურთიერთთავსებადობა ხელს უწყობს ხანგრძლივობას. ურთიერთთავსებადობისა და სარგებლის ნაკლებობა, ასევე, მოვალეობები ქორწინების სირთულეებს ქმნის. დაუძლევადი სირთულის განცდა ქორწინებას წარუმატებლობის საფრთხის ქვეშ აყენებს. ძალისხმევის შედეგად დაიძლევა სირთულეები. შვილები ძალისხმევის ერთ-ერთი ძირითადი წყაროა. შვილების ფაქტორი, ერთი მხრივ, ზრდის მოვალეობებს, მეორე მხრივ კი, ამცირებს მოვალეობებით გამოწვეული სირთულის განცდას. ხანგრძლივი, გაზიარებული და ორმხრივად სარგებლიანი ქორწინება, რომელშიც წყვილი ურთიერთთავსებადია და ჰყავთ შვილ(ებ)ი, წარმატებული ქორწინებაა.

შედეგების პრეზენტაცია:

1. პროექტის ანგარიში წარდგენილ იქნა ფაკულტეტის ფსიქოლოგიის კოლოკვიუმის სერიებში;
2. მზადების პროცესშია სტატია საერთაშორისო რეფერირებად ჟურნალში გამოსაქვეყნებლად.

№	შესრულებული პროექტის დასახელება მეცნიერების დარგისა და სამეცნიერო მიმართულების მითითებით	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
2	“კორპორაციული სოციალური პასუხისმგებლობა და დამსაქმებლის მიმზიდველობა”	ს. ბუსტამანტე	თამარ აბაშიძე თამარ მახარაძე

დასრულებული კვლევითი პროექტის ძირითადი თეორიული და პრაქტიკული შედეგების შესახებ ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)

კვლევის მიზანი იყო იმ ასპექტების დადგენა, რომელიც პრიორიტეტულია სამსახურის მაძიებელი ახალგაზრდებისათვის პოტენციური დამსაქმებლებლის ძებნისას და არის თუ არა ამ თვალსაზრისით განსხვავება სხვადასხვა ქვეყანას შორის. კვლევაში მონაწილეობდა 20 ქვეყნის დაახლოებით 25 უნივერსიტეტი. პროექტის ხელმძღვანელია ბერლინის ეკონომიკისა და სამართლის სკოლის პროფესორი ს. ბუსტამანტე.

თსუ-დან პროექტში ჩართულები იყვნენ თამარ აბაშიძე (ფსიქოლოგიისა და განათლების მეცნიერებათა ფაკულტეტი) და თამარ მახარაძე (სოციალურ და პოლიტიკურ მენიერებათა ფაკულტეტი). ამ ეტაპზე მონაცემები დამუშავებულია და ყველა ქვეყანა თავის ანგარიშს ამზადებს. განხორციელდა დაფინანსების გარეშე.

I. 3. შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტით დაფინანსებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები (ეხება როგორც უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებს, ისე მასთან არსებულ დამოუკიდებელ სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტებსა და სსიპ სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტებს)

№	პროექტის დასახელება მეცნიერების დარგისა და სამეცნიერო მიმართულების მითითებით	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	ქართული კულტურის ტიპოლოგიური ორიენტაციები (პარადიგმის – „ინდივიდუალიზმი -კოლექტივიზმი“ – კონტექსტში) **პროექტი წარდგენილია ფუნდამენტური კვლევების კონკურსში**	შ. რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ლ. სურმანიძე	ვ. გამსახურდია დ. ჩუბინიძე თ. ჩხაიძე მ. ჯინჭარაძე რ. ხუნწელია

დასრულებული პროექტის ძირითადი თეორიული და პრაქტიკული შედეგების შესახებ ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)

კონსტრუქტი „ინდივიდუალიზმი-კოლექტივიზმი“ უკანასკნელი ორი ათწლეულის მანძილზე აღიარებულია, როგორც ძლიერი გავლენის მქონე, ფსიქოლოგიური კულტურის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი მახასიათებელი. მთელი მსოფლიოს მასშტაბით სოციალური ცხოვრების მრავალ სფეროში (პოლიტიკა, ეკონომიკა, ბიზნესი, მენეჯმენტი, ეთნიკური და სხვა კონფლიქტების მოგვარება, განათლება და სხვ.) ამ კონსტრუქტის წარმატებული გამოყენება ადასტურებს მის პრაქტიკულ ღირებულებას საზოგადოების ცხოვრებისთვის.

თანამედროვე ქართული კულტურის ტიპოლოგიური თავისებურებების შესახებ სისტემური მეცნიერული მონაცემები არ არსებობს. შესაბამისად, პროექტის აქტუალობას განაპირობებს: 1. ქართული კულტურის ტიპოლოგიური მახასიათებლების ცოდნის საჭიროება ქვეყანაში სოციალური პოლიტიკის დაგეგმვისა და წარმართვისათვის, აგრეთვე ანალიზისთვის სოციალური ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში; 2. მოცემულ ეტაპზე მეცნიერული კვლევა-ძიების ვექტორის გადანაცვლება კროსნაციონალური კვლევებიდან „ინდივიდუალიზმი-კოლექტივიზმი“-ს მრავალგვარ (კულტურულ-

სპეციფიკურ) გამოვლინებებზე, აგრეთვე, კულტურის შესასწავლად პოზიტივისტური და ჰერმენევტიკული მიდგომებისა (შესაბამისი მეთოდების დაახლოების) და მათ ურთიერთშემავსებლად გამოყენების მეთოდოლოგიური პრობლემები.

ამგვარად, პროექტით წარმოდგენილი კვლევის მიზანია ქართული კულტურის ტიპოლოგიური ორიენტაციების შესწავლა. კვლევა ორიენტირებულია აქამდე ჩატარებული უცხოური კვლევების ისეთი შეზღუდვის დაძლევაზე, როგორიცაა მოცემული კონსტრუქტების კვლევა არარეპრეზენტაციულ (სტუდენტთა) შერჩევებზე და არაკორექტული განზოგადებები, ამიტომ კვლევა მოიცავს მთელ საქართველოს და მასში მონაწილეობას მიიღებენ ეთნიკური ქართველები, რომლებიც საქართველოს მოსახლეობის 70%-ს შეადგენენ. ჩატარდება ორი ტიპის კვლევა - რაოდენობრივი და თვისებრივი. პირველში გამოყენებული იქნება ამ კონსტრუქტის შესასწავლად კარგად აპრობირებული ინსტრუმენტები, მოხდება მათი ადაპტაცია ქართულ პოპულაციაზე. თვისებრივ კვლევაში მონაცემთა მოსაკრებად გამოყენებული იქნება ფოკუს–ჯგუფის მეთოდი და გამოვლენილი იქნება ქართული კულტურის ტიპოლოგიური ორიენტაციის კულტურულ-სპეციფიკური თავისებურებები იმპლიციტურად ნაგულისხმევი მენტალურ-კულტურული კოდების შინაარსობრივ დეფინიციებთან ერთად. საბოლოოდ მოხდება ორივე კვლევის მონაცემთა სინთეზური ანალიზი კულტურის კონტექსტური თავისებურებების გათვალისწინებით.

კვლევის მოსალოდნელ შედეგებს ექნება სამეცნიერო და პრაქტიკული ღირებულება. ის ხელს შეუწყობს ახალი ცოდნის შექმნას კულტურათა ტიპოლოგიის სფეროში, „ინდივიდუალიზმი-კოლექტივიზმის“ მოდელს გაამდიდრებს ახალი ფაქტებით და ამით შეიტანს წვლილს ამ მოდელის შემდგომ თეორიულ დამუშავებაში; „ინდივიდუალიზმი-კოლექტივიზმის“ ტიპოლოგიური კონსტრუქტის შესწავლის გამოცდილება ასევე გამდიდრდება ორი ტიპის (რაოდენობრივ და თვისებრივ) მონაცემთა სინთეზური ანალიზის გამოცდილებით, რითაც ის შეიტანს წვლილს კროსკულტურული და კულტურული ფსიქოლოგიის მეთოდების დაახლოებაში. კვლევის მონაცემებს ექნება პრაქტიკული ღირებულება: ქართული საზოგადობის სოციალური ცხოვრების სხვადასხვა სფეროს (პოლიტიკა, ეკონომიკა, სამართალი, მარკეტინგი, მენეჯმენტი, ჯანდაცვა, განათლება და ა.შ.) ანალიზის, პროგნოზირებისა და დაგეგმვისათვის; მოლაპარაკებებისა და კონფლიქტების გადაჭრაზე მიმართულ პროცესებში; საერთაშორისო ხელშეკრულებების დადებისას; მოსახლეობის კეთილდღეობის ასამაღლებელი ღონისძიებების შემუშავებაში, სამართლებრივი რეგულაციების ეფექტიანობის გაზრდისთვის; თანამედროვე გლობალიზაციის პირობებში მზარდი სოციო-პოლიტიკური და კულტურული ცვლილებების შედეგად შესაძლებელი დესტაბილიზაციის პრევენციისთვის და სხვ.; კვლევის შედეგები, როგორც თეორიული, ისე ემპირიული, საფუძვლად დაედება ქართულ ენაზე უკვე არსებული სამაგისტრო დამხმარე სახელმძღვანელოს - „ინდივიდუალისტური და კოლექტივისტური საზოგადოებები (თეორიული მოდელები, ემპირიული კვლევები)“ - გადამუშავებას.

2	"განწყობის ქართული ფსიქოლოგიური სკოლის ცნებითი აპარატი _ თეორიული და გამოყენებითი მხარეები"	შ. რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ი. იმედაძე	რ. საყვარელიძე მ. ბალიაშვილი ზ. ვახანია თ.ჩხეიძე
გარდამავალი (მრავალწლიანი) პროექტის ეტაპის ძირითადი თეორიული და პრაქტიკული შედეგების შესახებ ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)				
პროექტი სამწლიანია და დაიწყო 2016 წელს. ის გულისმობს სრულფასოვანი ქართული ფსიქოლოგიური ელექტრონული ლექსიკონის შექმნას (განწყობის ფსიქოლოგიასთან დაკავშირებული სტატიები იქნება ინგლისურ და რუსულ ენებზეც). პროექტის ფარგლებში ტარდება სამეცნიერო კვლევები, რომელთა შედეგები ქვეყნდება საქართველოს მაცნეში, რომელიც, აგრეთვე, დაფინასებულია ამ გრანტით.				

№	პროექტის დასახელება მეცნიერების დარგისა და სამეცნიერო მიმართულების მითითებით	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
3	აკულტურაციის კვლევა, ინტერდისციპლინური, სოციალური მეცნიერება	შ. რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი და DAAD	ვლადიმერ გამსახურდია	ვლადიმერ გამსახურდია
დასრულებული პროექტის ძირითადი თეორიული და პრაქტიკული შედეგების შესახებ ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე) პროექტი ითვალისწინებდა აკულტურაციის ცნების თეორიულ კვლევას, კვლევითი პროექტის მომზადებასა და გერმანიაში საველე სამუშაოების განხორციელებას. აღნიშნული სამივე კომპონენტი შესრულდა. კვლევის შედეგების დამუშავებას აღნიშნული პროექტი არ ითვალისწინებდა და ეს (ანალიზის) პროცესი გრძელდება. კვლევის შედეგების შესახებ ინფორმაციი მოწოდება შესაძლებელი გახდება მოგვიანებით შესაბამისი პუბლიკაციის განხორციელების შემდეგ.				

№	პროექტის დასახელება მეცნიერების დარგისა და სამეცნიერო მიმართულების მითითებით	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
4	ქართველთა აკულტურაციის პროცესისა და მისი მნიშვნელობის კვლევა შინაგანი დიალოგისათვის, ინტერდისციპლინური, სოციალური მეცნიერება	შ. რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი	ვლადიმერ გამსახურდია	ვლადიმერ გამსახურდია (სხვა პირები დაზუსტდება მოგვიანებით)
დასრულებული პროექტის ძირითადი თეორიული და პრაქტიკული შედეგების შესახებ ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე) პროექტის განხორციელება დაიწყო 2017 წლის მიწურულს, ხოლო დასრულება იგეგმება 2019 წლის ბოლოს. პროექტის გარდამავალი შედეგების შესახებ ინფორმაციის მოწოდება შესაძლებელი იქნება მხოლოდ მათი პუბლიკაციის შემდგომ.				

I. 1. პუბლიკაციები (საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტით და/ან შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტით დაფინანსებული კვლევითი პროექტის თემატიკის ფარგლებში)

ა) საქართველოში

სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა-ური, ჟურნა-ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	S. Kasradze, G. Lomidze, Sh. Mamukadze, N. , T. Gagoshidze, Tatishvili., Tompson	Cognitive functions of children exposed to antiepileptic drugs in utero – Study in Georgia,	Epilepsy and Behavior, 66	Elsevier Publ. Nitherlands. იმპაქტ ფაქტორი 2.631	105-112
2	ი. იმედაძე	განწობის ზოგაფსიქოლოგიური თეორიის პარადიგმატული სახე	საქართველოს ფსიქოლოგიის მაცნე, 2016, N1	თბილისი	
3	ი. იმედაძე	საბუნებისმეტყველო და ჰუმანიტარული პარადიგმა ფსიქოლოგიაში	საქართველოს ფსიქოლოგიის მაცნე, 2016, N1	თბილისი	
4	ი. იმედაძე	ორგავარი ფსიქოლოგიის პრობლემა და განწყობის „ანთროპული თეორია“	საქართველოს ფსიქოლოგიის მაცნე, 2016, N1	თბილისი	
5	M.Machavariani-Tsereteli L.Surmanidze T.Gagoshidze	Stigma and Self-Stigma in Adolescents with Epilepsy psycho-semantic approach	TSU Psychology,TSU, 2017, N1	Tbilisi	წარდგენილია
6		“			
7	ნ.გოგატიშვილი, ნ.ხაჭაპურიძე, თ.ედიბერიძე, გ.ლომიძე, შ.მამუკაძე, თ.გაგოშიძე, ს.კასრაძე	კოგნიტური ფუნქციონირების სხვადასხვა ასპექტები და აუტიზმის შემთხვევა მუცლადყოფნის პერიოდში ანტიეპილეფსიური მედიკამენტების ზეგავლენის მქონე	1	თბილისი, ინტერფარმი	4

		ბავშვებში/ექსპერიმენტული და კლინიკური მედიცინა			

II. 2. პუბლიკაციები:
ბ) უცხოეთში

კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Vladimer Gamsakhurdia et al.	9th European IACCP Conference proceedings	ვარშავა, კროსკულტურული ფსიქოლოგიის ასოციაცია და SWPS	1 (აბსტრაქტი)

სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Imedadze I.	Theory of set and types of unconscious psyche	Modern Psychology: The Current Issues in Theoretical and Applied Psychology.	Erevan, 2017, VI International Conference Proceeding	900-904
2	თ.მახარაძე, ი.ჟვანია, ა.ქიტიაშვილი, თ.აბაშიძე	Employment of Persons with Disabilities in Georgia – Challenges and Perspective”	Review of Disability Studies		წარდგენილია
3	Sofia Kasradze, Nino Gogatishvili , Giorgi Lomidze, ShorenaMamukadze, MariamMetreveli, TamarGagoshidze, NinoTatishvili, TorbjörnTomson	Cognitive functions in children exposed to antiepileptic drugs in utero - Study in Georgia/Epilepsy & Behavior	66	Elsevier	8
4	ვლადიმერ გამსახურდია	ეთნიკური იდენტობის ძიებაში - საქართველოს შემთხვევა, Cogent Social Sciences	Volume 3, 2017 - Issue 1	Taylor and Francis	14

II. 1. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

(სახელმწიფო ბიუჯეტით და/ან შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტით დაფინანსებული კვლევითი პროექტის თემატიკის ფარგლებში)

ა) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	შორენა მამუკაძე	მუცლადყოფნის პერიოდში ანტიეპილეფსიურ მედიკამენტების ზეგავლენის მქონე ბავშვების კოგნიტური ფუნქციონირება	25.09.2017 ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ფსიქოლოგიისა და განათლების მეცნიერებათა ფაკულტეტი

ბ) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	T. Gagoshidze	Neuropsychological functioning of children with epilepsy.	Epilepsy Congress: Brain Plasticity in Epilepsy. Leuven, Belgium. May, 2017
2	ვლადიმერ გამსახურდია	The research of cohabitation and interrelation between main religious and ethnic identities in the country of Georgia (ძირითადი ეთნიკური და რელიგიურო იდენტობის მქონე ჯგუფების თანაცხოვრების კვლევა საქართველოში)	ვარშავა, 2017

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ფსიქოლოგიისა და განათლების მეცნიერებათა ფაკულტეტი

პიროვნებისა და კლინიკური ფსიქოლოგიის სასწავლო–სამეცნიერო ინსტიტუტი

2017 წლის სამეცნიერო მუშაობის ანგარიში

სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: ლუიზა არუთინოვი, ასოცირებული პროფესორი

სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
პროფესორი: მარინე ჩიტაშვილი
ასოცირებული პროფესორი: ხათუნა მარწყვიშვილი, მაია მესტვირიშვილი, ლილი ხეჩუაშვილი
ასისტენტ პროფესორები: თეონა ლოდია, მარიამ ფანჯიკიძე, ქეთევან მოსაშვილი

I. 1. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის მიერ დაფინანსებული 2017 წლის გეგმით შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები
(ეხება უნივერსიტეტებთან არსებულ დამოუკიდებელ სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტებს და სსიპ სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტებს)

№	შესრულებული პროექტის დასახელება მეცნიერების დარგისა და სამეცნიერო მიმართულების მითითებით	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	„აგრესიის, სკოლაში სოციალური ქცევისა და პიროვნული ფაქტორების ურთიერთმიმართება ბავშვებსა და მოზარდებში“ ფსიქოლოგია, პიროვნებისა და კლინიკური ფსიქოლოგია.	ლუიზა არუთინოვი, ასოცირებული პროფესორი	თეონა ლოდია, ასისტენტ–პროფესორი; მაგისტრანტები: თამარ გოშაძე, ანა ჩახნაშვილი, ნათია მალანია. ბაკალავრები: სალომე სანადირაძე, სალომე კოჭლამაზაშვილი

ანოტაცია

აგრესიული ქცევა ბავშვობისა და მოზარდობის ასაკის ერთ–ერთი ყველაზე გავრცელებული ფსიქიკური ჯანმრთელობის პრობლემაა. აგრესიული ბავშვები და მოზარდები მიდრეკილნი არიან სხვადასხვა ფსიქიკური დარღვევების, სკოლაში მარცხის, ნარკოტიკული ნივთიერებების მოხმარებისა და დანაშაულის ჩადენისადმი. ამ დარღვევებიდან მრავალი ქრონიკული მიმდინარეობით ხასიათდება და, შესაბამისად, გრძელდება მოზრდილობაშიც. აღსანიშნავია, რომ სოციალური ქცევის დარღვევები განასხვავდება იმის მიხედვით, თუ რომელ ასაკში გამოვლინდა პირველად დარღვევა – ბავშვობაში (10 წლამდე ასაკში) თუ მოზარდობის პერიოდში (10 წლიდან). ამასთან, საჭიროა მოზარდობის დელიკვენტობის გარჩევა ბავშვობის აგრესიისგან (Petermann, Franz; Natzke, Heike 2008). აქედან გამომდინარე, ფრიად მნიშვნელოვანია, მოხდეს ამ დარღვევათა ბუნების დროული დიაგნოსტირება რელევანტური შეფასებითი ინსტრუმენტებით.

აგრესიული ქცევა ბავშვებსა და მოზარდებში გავლენას ახდენს მათ სოციალურ-ემოციურ განვითარებაზე და აკადემიურ მოსწრებაზე. კვლევები ადასტურებს, რომ აგრესია მნიშვნელოვან კავშირშია აკადემიურ სტრესთან, დეპრესიასთან, თვითშეფასებასა და გადაწყვეტილების მიღების უნართან (MiJeong Park, Jihea Choi, Seung-Joo Lim. 2014). ამ კონტექსტში ერთ–ერთ მნიშვნელოვან ამოცანას წარმოადგენს აგრესიული ქცევისა და პიროვნული ნიშნების/ მახასიათებლების ურთიერთმიმართების შესწავალა, რადგან სავარაუდოა (და ამას რიგი კვლევებისა ადასტურებს), რომ გარკვეულ პიროვნულ ნიშნებს ჰქონდეს პრედიქტორული მნიშვნელობა როგორც პრობლემების ამა თუ იმ გზით გადაჭრის, ისე აკადემიური მოსწრების თვალსაზრისით.

მოსწავლეთა სწავლის ქცევის გაუმჯობესება თანამედროვე საგანმანათლებლო სივრცის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ამოცანაა. სამუშაოს შესრულებისთვის მზადყოფნა, სიბეჯითე, საკუთარი სწავლის პროცესის მართვა იმ სოციალურ უნარებს ეფუძნება, რომელთა განვითარება ადრეული ასაკიდანვეა მნიშვნელოვანი. შესაბამისად, სასკოლო ცხოვრების ადრეულ ეტაპზე სოციალური და სწავლის ქცევის შესახებ ინფორმაციის მოპოვება განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს. აღნიშნული ამოცანის გადაჭრა, უწინარეს ყოვლისა, პედაგოგებისთვისაა ხელმისაწვდომი და აქტუალური. შესაბამისად, სკოლის გარემოზე მორგებული, სოციალურ-ემოციური კომპეტენციის გასავითარებელი პრევენციული პროგრამები სულ უფრო მზარდი ინტერესის საგანია თანამედროვე რეალობაში (Beelmann/Raabe 2007).

ყოველივე ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, კვლევის ფარგლებში 3 ძირითადი მიზანი დაისახა:
1. ბავშვებისა და მოზარდების პიროვნული მახასიათებლების მიმართება მათი აგრესიულობის დონესთან და ფორმებთან; *2. უმცროსი ასაკის ბავშვების აგრესიულობისა და მათი სასწავლო და სოციალური ქცევის ურთიერთმიმართების შესწავლა;* 3. *უმცროსი ასაკის ბავშვების* სასწავლო და სოციალური ქცევის პროფილის კვლევა და აკადემიურ მიღწევებთან მისი ურთიერთკავშირის შესწავლა.
კვლევის თეორიულ ჩარჩოს წარმოადგენს შემდეგი თეორიები და მოდელები: აგრესიული ქცევის ახსნის ბიოფსიქოსოციალური მოდელი (Beelmann&Raabe, 2007); აგრესიული ქცევის ახსნის ნეიროფსიქოლოგიური დეფიციტის თეორია (Moffat, 1993); აგრესიის ფორმების შესახებ ბასის მოდელი (Buss, 1961); კეტელის პიროვნული ნიშნების თეორია; პიროვნული ნიშნების ხუთფაქტორიანი მოდელი.
კვლევა რეპრეზენტატული იყო ქ. თბილისის მასშტაბით, ის ჩატარდა ქალაქის სხვადასხვა რაიონში განლაგებულ სკოლებში (N1, N171, N160, N23, N4, N31, N34.). მასში მონაწილეობა მიიღო 8-დან 18 წლამდე

793 მოზარდმა და მათმა პედაგოგებმა. გამოიყო კვლევის მონაწილეთა 2 ასაკობრივი ჯგუფი: I. 8-დან 13 წლამდე (სულ - 414, მათგან 208 გოგონა, 206 ბიჭი) , და II. 13-დან 18 წლამდე (სულ - 379, მათგან 190 გოგონა, 189 - ბიჭი).

იმის გათვალისწინებით, რომ სამიზნე ჯგუფები საკმაოდ განსხვავდებოდნენ ერთმანეთისგან (წამყვანი პიროვნული ნიშნებით, სოციალური თუ კოგნიტური განვითარების დონის მიხედვით), დასახული ამოცანების საკვლევად შევარჩიეთ ამ ჯგუფებისათვის რელევანტური ინსტრუმენტები. კვლევაში, გარდა ქვემოთ მითითებული ახალი ინსტრუმენტებისა, გამოყენებულ იქნა კეტელის ბავშვებისათვის (8–12 წ.) განკუთვნილი 12–ფაქტორიანი პიროვნული კითხვარი (CPQ, Cattell, R.B.) და როზენბერგის თვითპატივისცემის სკალა (Rosenberg's Self-Esteem Scale. Rosenberg, M. ,1965)

კვლევის ძირითადი შედეგები:

I. მომზადდა 4 სადიაგნოსტიკო ინსტრუმენტის ქართული ადაპტირებული ვერსია:

1.კონკრეტულ სიტუაციებში აგრესიული ქცევის შესაფასებელი ინსტრუმენტი - Erfassungsbogen für aggressives Verhalten in konkreten Situationen (EAS). Franz und Ulrike Petermann (2000);

2.მასწავლებლის მიერ მოსწავლის სოციალური და სწავლის ქცევის შეფასების კითხვარი - Lehrereinschätzliste für Sozial- und Lernverhalten (LSL). Franz und Ulrike Petermann (2013);

3. მოზრდილებისა და მოზარდებისათვის განკუთვნილი მიუნხენის პიროვნული კითხვარი - Der Münchner Persönlichkeitstest (MPT) Zerssen, D. von & Petermann, F. (2012);

4. მოზრდილებისა და მოზარდებისათვის განკუთვნილი აგრესიის შესაფასებელი კითხვარი - Buss-Perry Aggression Questionnaire (BPAQ), Buss, A.H., & Perry, M. P. (1992)

II. უმცროსი სასკოლო ასაკის ბავშვების შესწავლისას მიღებული შედეგები:

1. გარდა იმისა, რომ გარკვეულ პიროვნულ მახასიათებლებსა და პრობლემურ სიტუაციაში ამა თუ იმ ფორმის აგრესიის გამოვლენას შორის იკვეთება სტატისტიკურად სანდო ურთიერთკავშირები, აღმოჩნდა, რომ ზოგიერთ პიროვნულ მახასიათებელს აგრესიის ან სოციალურად სასურველი ქცევის პროგნოზირების ძალაც აქვს; აღსანიშნავია, რომ ბავშვის სქესს ამ თვალსაზრისით საკმაოდ მნიშვნელოვანი დატვირთვა აქვს;

2. ბიჭებში პიროვნულ მახასიათებლებს ყველაზე მაღალი პროგნოზული ღირებულება აქვთ სოციალურად სასურველი ქცევის შემთხვევაში. კერძოდ, მოდელი, რომელიც მოიცავს ვერბალურ ინტელექტს, გამჭრიახობას, ადვილად ადაპტირებადობას, საღად აზროვნების უნარს, არაფრუსტრირებულობას და სოციალურ სითამამეს, 23%–ით პროგნოზირებს კონფლიქტურ სიტუაციებში სოციალურად სასურველი ქცევის განხორციელებას. მსუბუქი აგრესიის მაჩვენებლის ცვალებადობას 19%–ით ხსნის ფრუსტრირებულობის, დომინანტურობის, უდარდელობის და დაბალი ვერბალური ინტელექტის ფაქტორებით შექმნილი მოდელი; ძლიერი აგრესიის გამოვლენის ვარიაბელობას 12%–ით პროგნოზირებს დომინანტურობის და სოციალური სითამამის ფაქტორებით შექმნილი მოდელი;

3. გოგონებში სოციალურად სასურველი ქცევის მაჩვენებლის ცვალებადობის 30%-ს პროგნოზირებს შემდეგი მახასიათებლები: არაფრუსტრირებადი, ადვილად ადაპტირებადი, გულისხმიერი. მსუბუქი აგრესიის მაჩვენებლის ცვალებადობის 31.3%–ს პროგნოზირებს სამი ფაქტორით – ფრუსტრირებული, დომინანტური, ჩაკეტილი - შექმნილი მოდელი; ძლიერი აგრესიის ცვალებადობის 12.1%-ს ხსნის ორი ფაქტორით (დომინანტურობა და ჩაკეტილობა) შექმნილი მოდელი.

4. აგრესიული ქცევის გამოვლინებასთან დაკავშირებით შეინიშნება, აგრეთვე, საინტერესო ასაკობრივი დინამიკა: კონფლიქტურ სიტუაციებში მსუბუქი ფორმის აგრესიას უფრო ხშირად მიმართავენ 11–12 წლიანები ($M = 7.5$), ვიდრე 8–9 წლიანები ($M = 6.2$, $p = 0.03$).

5. აკადემიური მოსწრების ცვალებადობის თვალსაზრისით პროგნოზული ღირებულება აღმოაჩნდა ისეთ პიროვნულ ნიშნებს, როგორებიცაა ვერბალური კომპეტენცია და ემოციური სტაბილურობა. ბიჭებში ამ ფაქტორებით შედგენილი მოდელი პროგნოზირებს აკადემიური წარმატების 20.6%, ხოლო გოგონებში - 27.6%–ს;

6. აკადემიური მიღწევის პროგნოზირებისათვის მნიშვნელოვანი აღმოჩნდა ისეთი უნარი, როგორიცაა დამოუკიდებლობა სწავლისას. ორივე სქესის მოსწავლეებისათვის ეს ფაქტორი ხსნის აკადემიური მოსწრების ვარიაბელობის 23.3%–ს. აკადემიური მოსწრების ვარიაბელობის კიდევ ერთი პრედიქტორია კონცენტრაციის უნარი. მთელი შერჩევისთვის ეს ცვლადი ხსნის აკადემიური მოსწრების ცვალებდობის 20%-ს, თუმცა, ცალკე ბიჭებისთვის მისი მნიშვნელობა გაცილებით მცირეა (13%), ვიდრე გოგონებისთვის (22.3%). მთლიანობაში უნდა ითქვას, რომ გოგონებში აკადემიური წარმატების პროგნოზირებისათვის უფრო დიდი მნიშვნელობისაა კონცენტრაციის უნარი, ხოლო ბიჭებში – დამოუკიდებლად სწავლის უნარი;

III. მოზარდების შესწავლისას მიღებული შედეგები:

1. გოგონებსა და ბიჭებს შორის გამოვლინდა სტატისტიკურად მნიშვნელოვანი სხვაობა აგრესიის სხვადასხვა ფორმის მიხედვით, კერძოდ, ბიჭებში ($M=28.8$), გოგონებთან ($M=22.4$) შედარებით უფრო მაღალია ფიზიკური აგრესიის მაჩვენებელი ($p < 0.000$), მაშინ როცა გოგონებში უფრო მაღალია ბრაზის

(M=21.6) და მტრულობის (M=23.8) მაჩვენებლები, ვიდრე ბიჭებში (M=19.9, p < 0.005 და M=21.7, p < 0.005 შესაბამისად);

2. მტრულობის გამოვლენის ცვალებადობას ბიჭებში ხსნის ორი პიროვნული ნიშნისგან – ნეიროტიზმი და შიზოიდიასგან – შედგენილი მოდელი. ამ მოდელით იხსნება მტრულობის ცვალებადობის 39,9%. ყველაზე მაღალი პრედიქტორული ძალა აქვს ნეიროტიზმს (უნიკალური წვლილით 20,4%), შემდეგ კი – შიზოიდიას (5.8%). გოგონებში მტრულობის გამოვლენის ცვალებადობის ერთადერთი პრედიქტორია ნეიროტიზმი, რომელიც ხსნის ამ ფორმის აგრესიის გამოვლენის 33.5%–ს;

3. მთლიანი შერჩევისთვის აგრესიის ამ ფორმის პრედიქტორია ნეიროტიზმი – შიზოიდიით შედგენილი მოდელი, რომელიც ხსნის მტრულობის გამოვლენის ცვალებადობის 36.8%–ს. გაცილებით მაღალი ამხსნელი ძალა აქვს ნეიროტიზმს (20.3%), ხოლო შიზოიდიას მხოლოდ 2.7%;

4. ბიჭებში ბრაზის გამოვლენის ვარიაბელობის სანდო პრედიქტორებია ნეიროტიზმი და ექსტრავერტულობა. ეს მოდელი ხსნის აგრესიის ამ ფორმის გამოვლენის 29.6%–ს, განსაკუთრებული წვლილი (25.4%) ნეიროტიზმს ეკუთვნის. გოგონებში ეს მოდელი ხსნის ბრაზის გამოვლენის ვარიაბელობის 27.7%–ს, თუმცა, ამ შემთხვევაში ექსტრავერსია არ აღმოჩნდა სანდო პრედიქტორი. რეგრესიული ანალიზისთვის გამოვიყენეთ მხოლოდ ერთი ცვლადი – ნეიროტიზმი, რომელიც ხსნის აგრესიის ცვალებადობის 23.5%–ს. მთლიანი შერჩევისთვის ბრაზის პრედიქტორია ნეიროტიზმი – ექსტრავერსიისგან შედგენილი მოდელი, რომელიც ხსნის აგრესიის ამ ფრომის გამოვლენის 27.7%, მათგან ნეიროტიზმის უნიკალური წვლილით 26.9%.

5. პიროვნულ ნიშნებს ყველაზე მცირე ამხსნელი ძალა აქვთ ფიზიკური აგრესიის პროგნოზირების თვალსაზრისით. გოგონებში ფიზიკური აგრესიის მაჩვენებლის ცვალებადობის 17.1%–ით პროგნოზირებს ნეიროტიზმისგან და ნორმების საწინააღმდეგოდ მოქმედების ტენდენციისგან შედგენილი მოდელი, მათგან ორივეს თითქმის თანაბარი ამხსნელი ძალა აქვს. ბიჭებში ფიზიკური აგრესიის მაჩვენებლის ცვალებადობას ხსნის მხოლოდ ნეიროტიზმი (12.5%–ით).

ამრიგად, კვლევის შედეგად შესაძლებელი გახდა იმ ფაქტორების იდენტიფიცირება და გამოვლენა, რომლებიც საშუალებას გვაძლევს ბავშვებსა და მოზარდებში კონფლიქტურ სიტუაციებში აგრესიისა თუ სასურველი ქცევის გამოვლენის ალბათობის პროგნოზირება, ისევე, როგორც აკადემიური წარმატებულობის ხელშემწყობი პიროვნული ნიშნებისა და პირობების.

ერთ–ერთ ცენტრალურ მიზანს წარმოადგენდა, აგრეთვე, ბავშვების აგრესიის საკვლევი ინსტრუმენტის, მათი სასწავლო და სოციალური ქცევის შესაფასებელი კითხვარის (მათი მასწავლებელებისათვის განკუთვნილი), მოზარდებისა და მოზარდილებისათვის განკუთვნილი პიროვნული კითხვარის ქართული ვერსიების შექმნა და მათი ადაპტაცია. აღნიშნული ამოცანის შესრულება წინამდებარე კვლევის აქტუალობისა და მნიშვნელობის კიდევ ერთი დასტურია. ჩვენს რეალობაში სპეციალისტებისთვის დღემდე გადაუჭრელ ამოცანად რჩება ქართულ პოპულაციაზე მორგებული, სტანდარტიზებული ფსიქოლოგიური შეფასების ინსტრუმენტების არსებობა. ამგვარი ინსტრუმენტების ხელმისაწვდომობა ფსიქოლოგიური დიაგნოსტირების სანდოობის ხარისხის გარანტიაა. მეორე მხრივ კი, ბავშვის/მოზარდის მდგომარეობით დაინტერესებულ სპეციალისტებს შორის თანამშრომლობას, ერთ ენაზე საუბარს უწყობს ხელს. აღნიშნული.

I.2.

№	შესრულებული პროექტის დასახელება მეცნიერების დარგისა და სამეცნიერო მიმართულების მითითებით	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	2	3	4
გარდამავალი (მრავალწლიანი) კვლევითი პროექტის ეტაპის ძირითადი თეორიული და პრაქტიკული შედეგების შესახებ ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)		

I. 3. შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტით დაფინანსებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები (ეხება როგორც უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებს, ისე მასთან არსებულ დამოუკიდებელ სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტებსა და სსიპ სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტებს)

№	პროექტის დასახე-ლება მეცნიერების დარგისა და სამეც-ნიერო მიმართულების მითითებით	დამფინანსებელი ორგანიზაცია	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები

1	„ინტელექტის, ემოციებთან დაკავშირებული პიროვნული მახასიათებლებისა და თვითაქტუალიზაციის როლი შემოქმედებით აზროვნებაში.“	რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი. ახალგაზრდა მეცნიერთა გრანტი	ხათუნა მარწყვიშვილი	ხათუნა მარწყვიშვილი

შემოქმედებითი აზროვნება ახალი, ორიგინალური და საზოგადოებისთვის ღირებული იდეების ჩამოყალიბებასა თუ პროდუქტის შექმნას მოიაზრებს (Sternberg & O'Hara, 2000). შესაბამისად, იმ ფაქტორების კვლევა, რომელიც შემოქმედებით პროცესს უწყობს ხელს საკმაოდ აქტუალური და მნიშვნელოვანია. მიუხედავად იმისა, რომ შემოქმედებითობის შესახებ ჩატარებული ადრეული კვლევები უკვე მჭიდროდ უკავშირდება ინტელექტის შესწავლას (Kaufman & Plucker, 2011), საკითხი იმის შესახებ, თუ რა სპეციფიკური მახასიათებლებით განსხვავდება ინტელექტი და შემოქმედებითი აზროვნება ერთმანეთისაგან, კვლავაც ღიად რჩება. თუ შემოქმედებითობას თვით-აქტუალიზებული პიროვნების მახასიათებლად განვიხილავთ, ხოლო ზოგადი ინტელექტის უპირატეს ფუნქციად განვიხლავთ იმას, რომ ის გარემოსთან ადაპტაციისა და გადარჩენის მიზნებს ემსახურება, მაშინ, შემოქმედებითობა და ინტელექტი მოთხოვნილებათა იერარქიის სხვადასხვა საფეხურებს უნდა უკავშირდებოდეს. ცნობილია, რომ შემოქმედებით ინდივიდებს ახასიათებთ პიროვნული ნიშნების გარკვეული პატერნები (Feist, 1998, 2010), თუმცა, არაა ცნობილი, რა როლს ასრულებს ინდივიდის ემოციებთან დაკავშირებული პიროვნული ასპექტები, კერძოდ, ემოციური კრეატულობა და ემოციური კომპეტენციები შემოქმედებითი აზროვნების პროცესში. შესაბამისად, კვლევის მიზანია ინტელექტის, ემოციური ინტელექტის, ემოციური კრეატულობისა და თვითაქტუალიზაციის პროცესის მიმართების კვლევა შემოქმედებითობასთან. კვლევის სამეცნიერო ღირებულებას წარმოადგენს ის, რომ კვლევის შედეგები წვლილს შეიტანს არსებულ საერთაშორისო სამეცნიერო დისკუსიაში ზოგად ინტელექტსა და კრეატულობას შორის არსებულ სპეფიციკურ განსხვავებებთან დაკავშირებით. გარდა ამისა, კვლევის შედეგად შესაძლებელი გახდა იმ ფაქტორების იდენტიფიცირება, რაც ხელს უწყობს შემოქმედებითი პოტენციალის შემოქმედებით მიღწევევბად გარდაქმნასა და რეალიზებას. კვლევის შედეგები ღირებულია, როგორც პრაქტიკოსი ფსიქოლოგებისათვის, ასევე, განათლების სფეროში მომუშავე პროფესიონალთათვის, რომელთა საქმიანობაც უშუალოდ უკავშირდება შემოქმედებითი უნარების ამაღლებაზე ზრუნვას, რადგან ითვლება, რომ ნიჭიერი, გამორჩეული ტალანტის მქონე და შემოქმედებითი უნარების მქონე ადამიანები არსებით როლს ასრულებენ ქვეყნის სოციალურ, ეკონომიკურ, პოლიტიკურ და კულტურულ წინსვლაში (Rindermann et al. 2009).

I. 4.

2	,,პოზიტიური ფსიქოლოგია - ემპრიული კვლევები“	რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდი, სტრუქტურირებული სადოქტორო საგანმანათლებლო პროგრამების განვითარების გრანტი	მაია მესტვირიშვილი	მაია მესტვირიშვილი ხათუნა მარწყვიშვილი ლილი ხეჩუაშვილი

გარდამავალი (მრავალწლიანი) პროექტის ეტაპის ძირითადი თეორიული და პრაქტიკული შედეგების შესახებ ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)
პროექტი მიზნად ისახავს ახალი სადოქტორო პროგრამის „კვლევები პოზიტიურ ფსიქოლოგიაში“ განვითარებასა და განხორციელებას. პროგრამა კვლევის ორი ქვედარგისგან შედგება და სტრუქტურულად ორი ერთეულის/მოდულის სახით არის წარმოდგენილი: (ა) პოზიტიურ ფსიქოლოგია პიროვნების კვლევებში და (ბ) პოზიტიური ფსიქოლოგია კონსულტირებაში. პროგრამა მეთოდოლოგიური პლურალიზმის პრინციპზეა აგებული და მონაცემების შეგროვებისთვის, ანალიზისა და ინტერპრეტაციისთვის თვისებრივ, რაოდენობრივ და შერეულ მეთოდებს იყენებს. პროექტის პირველი წელი სადოქტორო პროგრამის განვითარებასა და აკრედიტაციის მიღებას ეთმობა, დანარჩენი სამი წლის განმავლობაში კი დაგეგმილია დოქტორანტების პირველი თაობის გამოშვება. უცხოელი ექსპერტები ჩართულნი იქნებიან პროექტის განხორციელების ყველა ეტაპზე, იქნება ეს საგანმანათლებლო პროგრამის

შემუშავება, საკონსულტაციო ვიზიტები საქართველოში ან ექსპერტების უნივერსიტეტებში, მათ მიერ ჩატარებული ლექციები, სემინარები და ინტენსიური სასწავლო კურსები პროგრამაში ჩართული (და სხვა) აკადემიური პერსონალისთვის და დოქტორანტებისთვის.

II. 1. პუბლიკაციები (საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტით და/ან შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტით დაფინანსებული კვლევითი პროექტის თემატიკის ფარგლებში)

ა) საქართველოში

სახელმძღვანელოები (არ წარმოადგენს რუსთაველის გრანტით დაფინანსებულ პროექტს და მის თემატიკას)

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თამარა ზურაბიშვილი, მაია მესტვირიშვილი, ეკატერინე ფირცხალავა	მიგრაციის სახელმძღვანელო თავი 10: მიგრაცია და სოციალური მეცნიერებები	მიგრაციის პოლიტიკის განვითარების საერთაშორისო ცენტრი, თბილისი, 2017.	35

სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა-ური, ჟურნა-ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ხ. მარწყვიშვილი ნ. სორდია	შემოქმედებითი პოტენციალის საკვლევი ინსტრუმენტის ქართული ვერსია: ფსიქომეტრული მახასიათებლები	Education Sciences and Psychology No.1(43)	თბილისი	15
2	სორდია ნათია, მესტვირიშვილი მაია	უარყოფის შიში და მასთან გამკლავების გზები: რჩებიან თუ არა მარტო უარყოფისადმი მგრძნობიარე ადამიანები	Educationa Sciences and Psychology 1(43):18-27 · January 2017	თბილისი, 2017	9
3	ნ. სორდია ხ. მარწყვიშვილი	ზღურბლის ეფექტი: ემოციური ინტელექტის, როგორც პიროვნული ნიშნის მიმართება ემოციურ შემოქმედებითობასთან	თსუ ფსიქოლოგია	წარდგენილია დასაბეჭდად	15
4	ე.ნადირაძე თ. ლოდია ლ.არუთინოვი	ფსიქოლოგიური მოუქნელ ობა/მოქნილობა, დეპრესია, აგრესია, მიღებისა და მოქმ ედების თერაპია	თსუ ფსიქოლოგია	წარდგენილია დასაბეჭდად	10

II. 2. პუბლიკაციები:

ბ) უცხოეთში

კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	თამარ ზურაბიშვილი, მაია მესტვირიშვილი, თინა ზურაბიშვილი	გენდერი საქართველოში, ფემინისტური პერსპექტივა კულტურის, ეროვნების და ისტორიის პერსპექტივით სამხრეთ კავკასიაში; მე-12 თავი: ქართველი მიგრანტი	გამომცემლობა: Berghahn Books, NY, Oxford, 2017	25

		ქალები: ცხოვრების სამშობლოში და საზღვარგარეთ Book Title: Gender in Georgia: feministic Perspective on Culture, nation and History in South Caucasus; Chapter 12:Georgian Migrant Women: Experience Home and Abroad.		

სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Paechter, M, Macher, D, Martskvishvili, Kh, Wimmer, S & Papousek, I	Mathematics Anxiety and Statistics Anxiety. Shared but Also Unshared Components and Antagonistic Contributions to Performance in Statistics	Frontiers in Psychology 24 July, 2017 Impact Factor 2.32	https://doi.org/ 10.3389/fpsyg.2017.01196	13
2	Martskvishvili Kh, Abuladze, N., N, Sordia, N. & Neubauer, A	Emotional Creativity Inventory: factor strutcure, Reliablity and validity in a Georgian speaking population	Problems of Psychology of 21st Century	მიღებულია დასაბეჭდად	11
3	Martskvishvili Kh, Neubauer, A	Creativity and Intelligence: A Link to Different Levels of Human Needs Hierarchy?	Heliyon	წარდგენილია დასაბეჭდად (განხილვის პროცესში)	
4.	Panjikidze, M., Beelmann, A., Martskvishvili, Kh., Chitashvili, M	Posttraumatic Growth, Personality Factors, and Social Support Among War-Experienced Young Georgians	Journal of Adolescence	წარდგენილია დასაბეჭდად (განხილვის პროცესში)	
5	Ketevan Mosashvili & Constantin Klein	Posttraumatic Growth in Case of Internal Displacement: Testing the Model of Separated Religious and Non-Religious Pathways. *Archive for the Psychology of Religion*.	Volume 39, Issue 2. 2017	The Netherlands. Brill Online	118-137
6	Panjikidze.M., Martskvishvili.K., Beelmann.A., Chitashvili.M. (2017)	Posttraumatic Growth, Personality Factors, and Social Support Among War-Experienced Young Georgians. Journal of Adolescence		გამოქვეყნების პროცესშია	

I. 1. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა
(სახელმწიფო ბიუჯეტით და/ან შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტით დაფინანსებული კვლევითი პროექტის თემატიკის ფარგლებში)

ა) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნ. სორდია ხ. მარწყვიშვილი	ორიგინალურ ემოციათა სამყაროში: ემოციური ინტელექტი და ემოციური კრეატიულობა	25 სექტმბერი, 2017 ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
2	თეონა ლოდია ლუიზა არუთინოვი	აგრესიის, სკოლაში სოციალური ქცევისა და პიროვნული ნიშნების ურთიერთმიმართება ბავშვებსა და მოზარდებში.	ფსიქოლოგიისა და განათლების მეცნიერებათა აქტუალური პრობლემები. ივანე ჯავახიშვილის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. 25.10. 17.
3	მარინე ჩიტაშვილი	ორაზროვენი დანაკარგი, გლოვა და მნიშვნელობის შექმნა.	ფსიქოლოგიისა და განათლების მეცნიერებათა აქტუალური პრობლემები. ივანე ჯავახიშვილის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. 25.10. 17.

ბ) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ხ. მარწყვიშვილი ა. ნიუბაუერი	შემოქმედებითობა და ინტელექტი: კავშირი ადამიანური მოთხოვნილებების იერარქიის სხვადასხვა დონესთან?	24-28 ივლისი, ქ. ვარშავა, პოლონეთი ინდივიდუალური განსხვავებების კვლევის საერთაშორისო ასოციაციის (ISSID) კონფერენცია https://www.issidorg.com/2017-warsaw-poland.html
2	ნ. სორდია ხ. მარწყვიშვილი	შემოქმედებითი პოტენციალის საკვლევი ინსტრუმენტის ქართული ვერსიის ფსიქომეტრული მახასიათებლები	5-8 ივლისი, ქ. ლისაბონი, პორტუგალია ფსიქოლოგიური შეფასების ევროპული კონფერენცია http://www.eapa-homepage.org/conferences/future/?id=245
3	ხ. მარწყვიშვილი ნ. აბულაძე ნ. სორდია ა. ნიუბაუერი	A psychometric investigation of the Georgian version of Emotional Creativity Inventory	5-8 ივლისი, ქ. ლისაბონი, პორტუგალია ფსიქოლოგიური შეფასების ევროპული კონფერენცია http://www.eapa-homepage.org/conferences/future/?id=245

უცხოეთში გამართულ სამეცნიერო კონფერენციებში მონაწილეობა, რომელიც არაა დაკავშირებული რუსთაველის ფონდის გრანტით დაფინანსებული კვლევითი პროექტის თემატიკისთან

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ხ. მარწყვიშვილი	What doesn’t kill us: the role of personality and coping in posttraumatic growth	24-28 ივლისი, ქ. ვარშავა, პოლონეთი ინდივიდუალური განსხვავებების კვლევის საერთაშორისო ასოციაციის (ISSID) კონფერენცია https://www.issidorg.com/2017-

			warsaw-poland.html
2	ხ. მარწყვიშვილი, ა. ნიუბაუერი.	“The ways of coping: does it lead to post traumatic growth	ქ. პადოვა, იტალია ევროპის ჯანმრთელობის ფსიქოლოგიის ასოციაციის 31-ე კონფერენცია http://ehps2017.org/
ხ. მარწყვიშვილი (სიმპზიუმის თავმჯდომარე)		სიმპოზიუმი - On the dark side of humanity: dark triad functions and correlates	23-25 მარტი, ქ. ვენა, ავსტრია ფსიქოლოგიის მეცნიერებათა ასოციაციის საერთაშორისო კონფერენცია http://www.psychologicalscience.org/conventions/archive/2017-icps
3.	ხ. მარწყვიშვილი მ. ოდილავაძე	სიყვარულის ბნელი მხარე: ავერსიულ პიროვნულ მახასიათებლების მიმართება პიროვნების ექვსფაქტორიან მოდელსა და ქორწინებით კმაყოფილებასთან	
4	ხ. მარწყვიშვილი მ. მესტვირიშვილი	ბნელი ტრიადის ემოციური თავისებურებები: რეპლიკაცია და განვრცობა.	
5	მესტვირიშვილი ნათია, მესტვირიშვილი მაია	ეროვნული იდენტობა და მოქალაქეობის სტილი საქართველოში National identity and perceptions of citizenship in Georgia/ Nationale Identität und Vorstellungen von Bürgersinn in Georgien	მიუნხენი, 15-17 თებერვალი, 2017 Representations and Identities in Georgia in the 19th and 20th Centuries/ https://www.hsozkult.de/conferencereport/id/tagungsberichte-7223?language=en
6	მ. მესტვირიშვილი, ნ მესტვირიშვილი	საქართველოს სარეინტეგრაციო პოლიტიკა: სამომავლო პერსპექტივები	28-30 ივნისი, მიგრაცია, გასხვავებები და ქალაქები, მე-14 საერთაშორისო კონფერენცია, ჰოლანდია, როტერდამი, https://www.imiscoe.org/what-imiscoe-does/events/619-14th-imiscoe-annual-conference-rotterdam-june-28-30-2017
7	მ. მესტვირიშვილი ხ. მარწყვიშვილი	ბნელი ტრიადის ემოციური თავისებურებები: რეპლიკაცია და განვრცობა.	23-25 მარტი, ქ. ვენა, ავსტრია ფსიქოლოგიის მეცნიერებათა ასოციაციის საერთაშორისო კონფერენცია http://www.psychologicalscience.org/conventions/archive/2017-icps
8	Poster Presentation. Gogichadze, N., **Lodia, T.,** Meparishvili, N., Polaha, J.	The AAQ-II Translation to Georgian: A Preliminary Validation Study	ACBS World Conference 15 - Seville, Spain, 22-25 June, 2017.

ლუიზა არუთინოვი – სახელმძღვანელოს „Experimental Psychology“ , Barry. H. Kantowitz და სხვები, ქართული თარგმანის სამეცნიერო რედაქტირება (შესავალი, 1–3, 6–9, 12 თავები); სახელმძღვანელოს მომზადება დაფინანსებულია თსუ–ს ბუჯეტიდან.

მარინე ჩიტაშვილი – პაულინ ბოსის წიგნის (2006) ქართული თარგმანის "ტრავმა, დანაკარგი და მედეგობა" სამეცნიერო რედაქტირება (ორგანიზაციისათვის "წითელი ჯვრის საერთაშორისო კომიტეტი");

მარინე ჩიტაშვილი ინგლისურ ენაზე გამოცემული კრებულისთვის "D. Uznadze. Selected Works commented by contemporary Georgian scholars" 1. შესავალის [Preface] და თავის 2. უზნაძე და "ომის ფილოსფია" [Uznadze and "Philosophy of War"] მომზადება. კრებული იბეჭდება ილიას უნივერსიტეტის მიერ. ქართული ვერსია იქნება ელექტორნულად განთავსებული დ.უზნაძის სახელობის ფსიქოლოგიის ინსტიტუტის ვებგვერდზე.

მარიკა ფანჯიკიძე – წიგნის **დ.დობსონი და ქ.ს.დობსონი (2013) მტკიცებულებებზე დაფუძნებული კოგნიტურ-ბიჰევიორული თერაპიის პრაქტიკა** – სამეცნიერო რედაქტირება. წიგნის ქართული ვერსიის

შექმნა დაფინანსებულია ევროკომისიის TEMPUS-ის მექანიზმის მიერ პროექტის „ადამიანური რესურსების, მტკიცებულებათა ბაზისა და ხარისხის სტანდარტების განვითარება საქართველოს ადიქტოლოგიაში“ ფარგლებში

მარინე ჩიტაშვილი – რეცენზია წიგნზე: ტომე ჰ. კეხელე ჰ. ფსიქოანალიტიკური ფსიქოთერაპია. ტ. 1. ნეკერი. 2017. რეცენზია გადაცენულია ელექტორნული ჟურნალის "თსუ ფსიქოლოგია" პირველ ნოემრში დასაბეჭდად.

დაწესებულებას თუ საჭიროდ მიაჩნია, შეუძლია ანგარიშში შეიტანოს სხვა, მისთვის მნიშვნელოვანი აქტივობაც, რომელიც დაფინანსებულია სახელმწიფო ბიუჯეტით ან შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტით.

ანგარიში, რომელიც არ არის შედგენილი ამ დანართის მოთხოვნების შესაბამისად, ექსპერტიზას (შეფასებას) არ ექვემდებარება და შეფასების შემაჯამებელ დოკუმენტში აღინიშნება ფორმულით „არ შეფასდა“.

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ფსიქოლოგიისა და განათლების მეცნიერებათა ფაკულტეტი

სოციალური ფსიქოლოგიის
სასწავლო–სამეცნიერო ინსტიტუტი

2017 წლის სამეცნიერო მუშაობის ანგარიში

სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: მედეა დესპოტაშვილი, ასოცირებული პროფესორი

სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
პოფესორი: ნანა სუმბაძე
ასოცირებული პროფესორები: გიორგი ყიფიანი, ვახტანგ ნადარეიშვილი, ანასტასია ქიტიაშვილი, ეკატერინე ფირცხალავა
ასისტენტ პროფესორები: ელენე კვანჭილაშვილი, ლია ჩხიკვიშვილი

I. 1. პუბლიკაციები (საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტით და/ან შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტით დაფინანსებული კვლევითი პროექტის თემატიკის ფარგლებში)

ა) საქართველოში

სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა-ური, ჟურნა-ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ფირცხალავა ეკატერინე	ქართველი მიგრანტების სოციალური ქსელები ჩრდილოეთ პროტუგალიაში Georgian Mgrants' Social network in North Portugal	GESJ: Education Science and Psychology 2017 | 3(45) pp. 32-46 (In Georgian)		

II. 2. პუბლიკაციები:
ბ) უცხოეთში

მონოგრაფიები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის სათაური	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Hakkert, R., & Sumbadze, N.	Gender Analysis of 2014 General Population Census	Tbilisi, UNFP	70

კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Barkaia,M& Waterston, eds. Sumbadze. Gender equality	Gender in Georgia	N.Y & Oxford	8

სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Sumbadze,N., maglakelidze,E., menagarishvili, A., & Abzianidze, S	Sacralization of politics in the context of modern georgia	European Scientific Journal ESJ 123 (10)		
2	Людмила Романюк; Медея Деспоташвіл і; Георгій Валерійович Коробейніко в	Феноменологічно-синергетична методологія конструювання умов становлення цінностей особистості студента-спортсмена, Наука і освіта (Science and Education) ISSN 2311-8466	Наука і освіта. – 2017. – №7. – 5-10.	უკრაინა	
3	ქიტიაშვილი ანასტასია	Coping with Poverty in Georgia - Children's Experience. Abstract in el. format.	Contemporary Issues in Psychology and Education		

II. 1. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა
(სახელმწიფო ბიუჯეტით და/ან შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტით დაფინანსებული კვლევითი პროექტის თემატიკის ფარგლებში)

ა) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ყიფიანი გიორგი	The Aspects of Interpersonal Communication of the Toast at the Caucasian Feast according the Notes of Travelers	*International Scientific Conference "Research in Source-Studies and Historiography"* ოქტომბერი, 18 – 21, 2017, თბილისი
2	ყიფიანი გიორგი	Psychological Anthropology of Alcohol Drinking and Toasting in Early Modern Georgia and Caucasus	*2nd International Conference on History, Art, Literature and Culture in South Caucasus and Black Sea*

			Region. 26 სექტემბერი, თბილისი
3	ფირცხალავა ეკატერინე	ქართველი მიგრანტები საფრანგეთში: ჯგუფის შიგნით და ჯგუფთაშორის ურთიერთობების აღქმა და შეფასებები	თსუ, თბილისი
4	ქიტიაშვილი ანასტასია	Social Cost of Poverty in Children	Scientific Conference_ Contemporary Issues in Psychology and Education, 25 September, Tbilisi, Georgia

ბ) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ფირცხალავა ეკატერინე	The Perceptions and Attitudes of Georgian First-Generation Immigrants in Portugal	NYC May **4-6,** at the Harriman Institute, Columbia University. The USA
2	ფირცხალავა ეკატერინე	"Georgian Migrants in France Perceptions; Ethnic Identity Strategies"	May 26th, at University of the Peloponnese. Corinth, Greece
3	ფირცხალავა ეკატერინე	Feeling at Home - Muslim Meskhetians in the USA	5–6 June, at the University of Trento, Italy
4	ფირცხალავა ეკატერინე	Identity Strategies of Georgian Migrants in Western Europe: Portugal and France	14/16 December. Universidade de Lisboa and Espaço-Memória dos Exílios, Estoril. Portugal.
5	ქიტიაშვილი ანასტასია	Youth Unemployment, Stigma and Social Identity	International Conference. 30 May-2 June, 2017. Toronto. Canada
6	ქიტიაშვილი ანასტასია	Youth unemployment and dealing with stigma in Georgia.	ICBTS international academic research conference 2017. 5-7 April

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ფსიქოლოგიისა და განათლების მეცნიერებათა ფაკულტეტი

განათლების ფსიქოლოგიის
სასწავლო–სამეცნიერო ინსტიტუტი

2017 წლის სამეცნიერო მუშაობის ანგარიში

სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: მზია წერეთელი, პროფესორი

სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
ასოცირებული პროფესორი: მანანა მელიქიშვილი
ასისტენტ პროფესორები: ირინე გედევანიშვილი, ნინო ლაბარტყავა, ია აფთარაშვილი, სოფიო თევდორაძე

I. 1. პუბლიკაციები (საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტით და/ან შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტით დაფინანსებული კვლევითი პროექტის თემატიკის ფარგლებში)

კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნინო დობორჯგინიძე ლევან გიგინეიშვილი ნინო ლაბარტყავა	ევროპა ჩემს გაკვეთილზე	მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი 2017. პუბლიკაცია მომზადდა ევროკავშირის მხარდაჭერით, პროექტის ფარგლებში: “Developing special training modules for teachers on EU and Georgia’s association process”.	178

სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნალის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მზია წერეთელი, ია აფთარაშვილი, ნინო ლაბარტყავა, ირინე გედევანიშვილი	განათლებისადმი დამოკიდებულება თაობათა თვალსაზრისით	GESJ: Education Science and Psychology, #2 (44), 82-98 http://gesj.internet-academy.org.ge/ge/list_artic_ge.php?b_sec=edu	თბილისი, http://gesj.internet-academy.org	16
2	თ. მაისურაძე ნ.ლაბარტყავა	მოზარდების სასწავლო მოტივაციის ტიპებისა და სწავლის	განათლების მეცნიერება Education Science ტომი: 1. ნომერი: 1. http://www.jes.org.ge/number/1	თბილისი, 2017	

		ხელშემწყობი ფაქტორების კვლევა	0/article/48/		
3	Ia Aptarahsvili, Tamta Darsavelidze, Natia Gaprindashvili, Mzia Tsereteli	Teachers/s Attitude and Beliefs to the Nature of Teaching and Learning and Relations Between the Principles of Students' Assessments. *Book of Abstracts of the 30th Academic conference*	IISES *http://iises.net/download/Soubory/Konference/Venice2016/Book_of_Abstracts_30th_International_Academic_Conference_Venice_2017_III.pdf*	2017	
4	Mzia Tsereteli, Marina Mchedlishvili	The Main Challenges and Tends of Eurostudent VI Survey in Georgia.. *Eurostudent VI – Reasearcher's Forum: Digging Deeper* , Book of Abstracts	www.eurostudent.eu/events/researchersforum, , *10-11.*	*2017*	
5	Neli Merabishvili, Mzia Tsereteli	Students' Engagement in the Higher Education Quality Management. *International Conference on Research in Education and Science* - აბსტრაქტების წიგნი	მაისი, 2017, კუშადასი, თურქეთი -, გვ. 104		
6	ნელი მერაბიშვილი, მზია წერეთელი	უმაღლესი განათლების ხარისხის მართვაში სტუდენტთა ჩართულობის საერთაშორისო მოთხოვნები და საქართველოს სიტუაცია,*ინტელექტი".*	"აპრილი, 2017 - 1(57), გვ. 75-77		

II. 1. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა
(სახელმწიფო ბიუჯეტით და/ან შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტით დაფინანსებული კვლევითი პროექტის თემატიკის ფარგლებში)

ბ) უცხოეთში

#	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მზია წერეთელი, მარინა მჭედლიშვილი	The Main Challenges and Tends of Eurostudent VI Survey in Georgia..	*Eurostudent VI – Reasearcher's Forum: Digging Deeper,,*www.eurostudent.eu/events/researchersforum, Vilnius, lituania, 2017, 1-2, 02.
2	ია აფთარაშვილი	Teachers/s Attitude and Beliefs to the Nature of Teaching and Learning and Relations Between the Principles of Students' Assessments	*Academic conference,* Venice, 24-27 April, 2017, IISES
3	Mzia Tsereteli, Ia Aptarashvili	Education in Georgia: analysis across generations,	*Annual academice Conference, Sokol, Prage, Czech Republic, 31 October-3 November, 2017*
4	Ia Aptarashvili, Mzia Tsereteli	Inclusive Education: Changes in beliefs and Attitudes in Respects of Generations	*Annual academice Conference, Sokol, Prage, Czech Republic, 31 October-3 November, 2017*
5	*Ia Aptarashvili, Mzia Tsereteli, Natia Gaprindashvili*	*Second Language Acquisition (SLA): Determinants for Successful Second Language Acquisition*	*« Psychology's Contribution To People, the Planet anf the World» 75 Annual ICP Convention, 2017, NY, USA, 28-30 July, 2017*

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ფსიქოლოგიისა და განათლების მეცნიერებათა ფაკულტეტი

შრომისა და ორგანიზაციის ფსიქოლოგიის სასწავლო–სამეცნიერო ინსტიტუტი

2017 წლის სამეცნიერო მუშაობის ანგარიში

სამეცნიერო ერთეულის ხელმძღვანელი: მაია რობაქიძე, ასოცირებული პროფესორი

სამეცნიერო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა:
პროფესორი: ია კუტალაძე
ასოცირებული პროფესორი: გიორგი გოროშიძე
ასისტენტ პროფესორები: სოფიო დოლიძე

I. 1. საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის მიერ დაფინანსებული 2017 წლის გეგმით შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები (ეხება უნივერსიტეტებთან არსებულ დამოუკიდებელ სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტებს და სსიპ სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტებს)

№	შესრულებული პროექტის დასახელება მეცნიერების დარგისა და სამეცნიერო მიმართულების მითითებით	პროექტის ხელმძღვანელი	პროექტის შემსრულებლები
1	_ სახელმწიფო შეფასება საბუნებისმეტყველო საგნებში (ფიზიკა, ქიმია, ბიოლოგია) _ სახელმწიფო შეფასება ქართული, როგორც მეორე ენა	ი.კუტალაძე შეფასებაზე პასუხიმგებელი ორგანიზაცია: შეფასებისა და გამოცდესბი ეროვნული ცენტრი	ი. კუტალაძე შეფასებისა და გამოცდესბი ეროვნული ცენტრი

პროექტები დაფინანსებულია ათასწლეულის გამოწვევის ფონდის მიერ, სახელმწიფოს ფინანსური თანამონაწილეობით.

სახელმწიფო შეფასება ნებისმიერი საგანმანათლებლო სისტემის პროფესიული ადმინისტრირების არსებითი/ძირეული კომპონენტია. ის განათლების სფეროში გადაწყვეტილების მიმღებ პირებს აწვდის კვლევაზე დაფუძნებულ ღირებულ ინფორმაციას სასკოლო განათლების სისტემაში არსებული ვითარების შესახებ. ეს არის განათლების სისტემის ერთგვარი „ეროვნული აუდიტი“, რომელიც ტარდება სისტემის მნიშვნელოვანი ასპექტების შესახებ საგანმანათლებლო პოლიტიკის განმსაზღვრელთა ინფორმირებისათვის. სახელმწიფო შეფასება საშუალებას გვაძლევს პასუხი გავცეთ ორ მნიშვნელოვან კითხვას: 1. როგორია მოსწავლეთა მიღწევები და 2. რა ზეგავლენას ახდენს საგანმანათლებლო სისტემაში არსებული პოლიტიკა და პრაქტიკა მოსწავლეთა მიღწევებზე. სახელმწიფო შეფასების შედეგების ანალიზი ავლენს სასწავლო პროცესში არსებულ ხარვეზებს და კარგ საფუძველს ქმნის იმის გადასაწყვეტად, რა და რატომ არის შესაცვლელი თუ დასახვეწი სწავლების პროცესში სისტემაშო ზოგადად.

სახელმწიფო შეფასება საბუნებისმეტყველო საგნებში საბაზო საფეხურის ბოლოს (მე-9 კლასი) ჩატარდა. მან საშუალება მოგვცა შევაფასოთ: რა ცოდნითა და უნარებით აღჭურვილი ახალგაზრდები ასრულებენ სავალდებულო სწავლების კურსს? როგორია მოსწავლეთა მზაობა გაუმკლავდნენ ყოველდღიურ გამოწვევებს იმ ცოდნისა და უნარების გამოყენებით, რომლებიც სკოლაში მიიღეს? საბაზო საფეხურის დასრულების შემდეგ როგორია მოსწავლეთა მზაობა საშუალო საფეხურზე სწავლის წარმატებით გაგრძელების ან საზოგადოებრივ ცხოვრებაში აქტიური და სრულფასოვანი ჩართულობისათვის.

*სახელმწიფო შეფასების შედეგები ასეთია: საბუნებისმეტყველო საგნების სწავლება საბაზო საფეხურზე ორი მნიშვნელოვანი გამოწვევის წინაშეა (1). **განათლების ხარისხი** (უკიდურესად დაბალი მოსწავლეთა მიღწევები საბუნებისმეტყველო საგნებში) და (2).**თანასწორობა** (განათლების თანაბარი ხელმისაწვდომობის ინდიკატორების მიხედვით მოსწავლეთა მიღწევებში მნიშვნელოვანი სხვაობებია; მაგალითად, მოსწავლეები სოფლიდან გაცილებით უფრო დაბალ შედეგს აჩვენებენ, ვიდრე მოსწავლეები ქალაქიდან;. კერძო სკოლების მოსწავლეებს არსებითად უკეთესი შედეგი აქვთ ვიდრე საჯაროს სკოლის მოსწავლეებს).*

*სახელმწიფო შეფასების ფარგლებში განსაკუთრებული აქცენტი კეთდება იმ **ორგანიზაციული ფაქტორების** კვლევაზე, რომლებიც გავლენას ახდენენ მოსწავლეთა მიღწევებზე. ამ ანოტაციაში სწორედ*

ამ ფაქტორებზე გავამახვილებთ ყურადღებას:

სასკოლო კლიმატი

სასკოლო კლიმატი მოიცავს ოთხ მნიშვნელოვან კომპონენტს: 1. აკადემიური კლიმატი (academic), 2. საზოგადოება (community), 3. უსაფრთხოება (safety) და 4. ინსტიტუციური გარემო (institutional environment). ეს ოთხი კომპონენტი განსაზღვრავს სასკოლო გარემოს ხარისხს და გავლენას ახდენს მოსწავლეების კოგნიტურ, ქცევით და ფსიქოლოგიურ განვითარებაზე (Wang & Degol, 2015). სახელმწიფო შეფასების ფარგლებში სასკოლო კლიმატის ცალკეულ მახასითებელს (კომპონენტს) მოსწავლეების აკადემიურ მიღწევებთან მიმართებაში განვიხილავთ.

(1). აკადემიური კლიმატი: აკადემიური კლიმატი გულისხმობს სკოლაში სწავლა-სწავლების პროცესის წახალისების პრაქტიკას და ითვლება, რომ სასკოლო კლიმატის ერთ-ერთი ყველაზე ცალსახა და მნიშვნელოვანი კომპონენტია (Thapa et al., 2013). სახელმწიფო შეფასების ფარგლებში აკადემიური კლიმატი წარმოდგენილია ცვლადით „სკოლის აქცენტი აკადემიურ მიღწევებზე", ის ასახავს **რამდენად არის ორიენტირებული სკოლა მოსწავლეების მაღალ აკადემიურ მიღწევებზე,** რამდენად ზრუნავს მიღწევების გაუმჯობესებაზე... იერარქიული რეგრესიული ანალიზის საფუძველზე აღმოჩნდა, რომ **სკოლის აქცენტი აკადემიურ წარმატებაზე** (ფაქტორის საშუალო=-0.02, სტ. გადახრა=0.38) **დადებითად აისახება მოსწავლეების აკადემიურ მიღწევებზე სამივე საბუნებისმეტყველო საგანში**. გავლენა ნარჩუნდება, თუმცა უმნიშვნელოდ მცირდება სკოლის და მოსწავლეთა მახასიათებლების გაკონტროლების შემდეგ (ბიოლოგია-β=0.05, სტ. შეცდომა=0.02, p<0.01; ქიმია- β=0.05, სტ. შეცდომა=0.02, p<0.01; ფიზიკა- β=0.07, სტ. შეცდომა=0.02, p<0.01). სკალაზე სკოლის აქცენტი აკადემიურ მიღწევებზე ერთი სტანდარტული ერთეულით ზრდა ასოცირდება ბიოლოგიასა და ქიმიაში მოსწავლეების საშუალო მიღწევების 5 ქულით, ხოლო ფიზიკაში 7 ქულით გაუმჯობესებასთან. მიღებული შედეგი ეხმიანება მათემატიკის სახელმწიფო შეფასებას, რომლის მიხედვითაც „აქცენტი აკადემიურ მიღწევებზე" მაჩვენებლის ერთი სტანდარტული გადახრით ზრდა მოსწავლეების საშუალო მიღწევის 15.7 ქულიან გაუმჯობესებას უკავშირდება (სახელმწიფო შეფასება, მათემატიკა- IX კლასი, 2015).

(2).გაზიარებული ღირებულებები და კოლეგიალური გარემო სკოლაში.საზოგადოებრივი კლიმატი გულისხმობს საგანმანათლებლო დაწესებულების წევრებს შორის (მოსწავლეები, მასწავლებლები, მშობლები, ხელმძღვანელობა) ინტერაქციის ხარისხს (Battistich et al., 1995; Gottfredson, 2001; Gottfredson & Gottfredson, 2002; Solomon et al., 2000; Way & Robinson, 2003). კვლევების მიხედვით, მასწავლებლებს შორის გაზიარებული ღირებულებები და თანამშრომლობის მაღალი დონე მნიშვნელოვან პოზიტიურ გავლენას ახდენს მოსწავლეების მიღწევებზე (Coleman, 1988; Schmoker, 1999; Bolam et al., 2005; Vislocky, 2005; Goddard et al., 2007). საბუნებისმეტყველო საგნებში სახელმწიფო შეფასების მიხედვით ასეთი შედეგი არ დაფიქსირდა, თუმცა **გამართული კომუნიკაცია მშობლებსა და მასწავლებლებს შორის პოზიტიურად აისახება მოსწავლეების აკადემიურ მიღწევებზე**. პოზიტიური ეფექტი ნარჩუნდება მოსწავლისა და სკოლის მახასიათებლების გაკონტროლების შემთხვევაშიც (ფიზიკა- β=0.05, სტ. შეცდომა=0.02, p<0.05).

საინტერესო შედეგი მივიღეთ მოსწავლის სკოლისადმი მიკუთვნებულობის სკალაზე, რომელიც ე.წ საზოგადოებრივი კლიმატის (გაზიარებული ღირებულებების) მნიშვნელოვანი ინდიკატორია სკოლის აქცენტი აკადემიურ მიღწევებზე დადებითად აისახება მოსწავლეების სკოლისადმი მიკუთვნებულობის გრძნობაზე (β= 0.13, სტ. შეცდომა= 0.02, p< 0.01). **მოსწავლეების აკადემიურ მიღწევებზეც დადებითად აისახება მათი სკოლისადმი მიკუთვნებულობა. შედეგი სტატისტიკურად არსებითია სამივე საბუნებისმეტყველო საგანში**. დადებითი ეფექტი სახეზეა იმ შემთხვევაშიც, როდესაც ვაკონტროლებთ სკოლისა და მოსწავლის მახასაითებლებს (ბიოლოგია- β=0.16, სტ. შეცდომა=0.03, p<0.01; ქიმია- β=0.14, სტ. შეცდომა=0.03, p<0.01; ფიზიკა- β=0.10, სტ. შეცდომა=0.02, p<0.01). ეს იმას ნიშნავს, რომ **რაც უფრო მაღალია მოსწავლის სკოლისადმი მიკუთვნებულობის გრძნობა, მით უფრო მაღალი მიღწევები აქვს მას.** კერძოდ, მოსწავლის სკოლისადმი მიკუთვნებულობის ერთი სტანდარტული ერთეულით ზრდა უკავშირდება საბუნებისმეტყეველო საგნებში მოსწავლეთა საშუალო მიღწევის 14-16 ქულით გაუმჯობესებას.

(3).უსაფრთხოება: უსაფრთხო სასკოლო კლიმატი გულისხმობს სკოლის მიერ ფიზიკური და ემოციური დაცულობის უზრუნველყოფას, რაც ჩამოყალიბებულია ორგანიზაციის წევრების ხელშეწყობით და მთლიანობაში ქმნის მოწესრიგებულ და უსაფრთხო გარემოს სკოლაში (Devine & Cohen, 2007; Morrison et al., 1994; Wilson, 2004).

ბულინგის დონე სკოლაში სასკოლო კლიმატის ხარისხის განმსაზღვრელი ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია (მაგ., Gendron, Williams, & Guerra, 2011; Marsh et al., 2012; Richard, Schneider, & Mallet, 2011; Wang, Berry, & Swearer, 2013). საბუნებისმეტყველო საგნებში სახელმწიფო შეფასების ფარგლებში აღმოჩნდა, რომ მოსწავლის სკოლისადმი მიკუთვნებულობა მედიატორი ცვლადია ბულინგის დონესა და მოსწავლის

მიღწევებს შორის ინტერაქციაში. ეს იმას ნიშნავს, რომ **ბულინგის მაღალი დონე ნეგატიურად ზემოქმედებს მოსწავლის სკოლისადმი მიკუთვნებულობაზე, რაც თავის მხრივ, უარყოფითად აისახება მის აკადემიურ მიღწევებზე.** ცვლადებს შორის ურთიერთმიმართება მსგავსია სამივე საბუნებისმეტყველო საგანში.

სკოლისადმი მიკუთვნებულობასა და ბულინგის დონეს შორის მიმართება სტატისტიკურად არსებითია მაშინაც კი, როდესაც ვაკონტროლებთ სკოლისა და მოსწავლის მახასიათებლებს. საილუსტრაციოდ ბიოლოგიაში სახელმწიფო შეფასების მაგალითს წარმოვადგენთ.

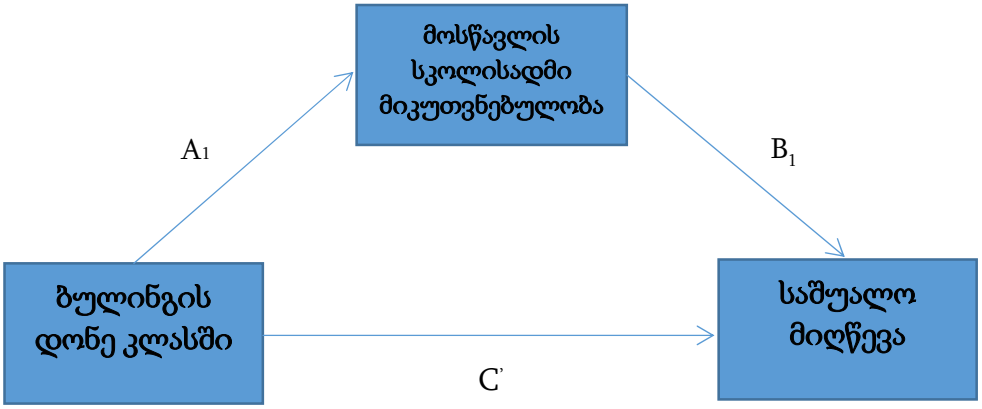

A_1B_1 (მედიაციური, ირიბი კავშირი)= 5.2 (1.3), $p<0.01$
A_1B_1 C' (მთლიანი კავშირი)= 1.2 (4.4), $p>0.05$
**ფრჩხილებში მოცემულია სტანდარტული შეცდომა*

(4).ინსტიტუციური გარემო. ინსტიტუციური გარემო აერთიანებს ინფორმაციას სკოლის სტრუქტურული ორგანიზაციის, გარემოს ადეკვატურობისა და სწავლა-სწავლებისთვის საჭირო რესურსების ხელმისაწვდომობის შესახებ, რაც ითვლება, რომ გავლენას ახდენს სწავლების ეფექტიანობაზე და შესაბამისად, მოსწავლეების აკადემიურ მიღწევებზეც (Leithwood & Riehl, 2003; Oakes & Saunders, 2002; Dawson & Parker, 1998). სახელმწიფო შეფასებაში ინსტიტუციური კლიმატი წარმოდგენილია შემდეგი ცვლადებით: სკოლის მდებარეობა (ქალაქი, სოფელი), სკოლის სტატუსი (საჯარო, კერძო) და სასკოლო რესურსების ხელმისაწვდომობა და ლიდერობა. ამჯერად ლიდერობაზე გავამახვილებთ ყურადღებას:

სახელმწიფო შეფასების კითხვარებში სასწავლო ლიდერობის შესაფასებლად მოცემული დებულებები სამ უფრო მსხვილ ფაქტორად გაერთიანდა. თითოეული ფაქტორი სასწავლო ლიდერობის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან განზომილებას ასახავს. ეს ფაქტორებია: (ა) მოსწავლეთა პროგრესის მონიტორინგზე დაფუძნებული დაგეგმვა, (ბ) მასწავლებლების დახმარება სწავლებაში, და (გ) აკადემიური შედეგების გაუმჯობესებაზე ორიენტირებული კლიმატის შექმნა სკოლაში. ანალიზი აჩვენებს, რომ სასწავლო ლიდერობის სამი განზომილება სხვადასხვაგვარად უკავშირდება მოსწავლეთა მიღწევას.

<u>მოსწავლეთა პროგრესის მონიტორინგზე დაფუძნებული დაგეგმვა:</u> როგორც ანალიზი გვიჩვენებს, სასწავლო ლიდერის მიერ ამ ტიპის აქტივობების გამოყენების ინტენსივობა უარყოფით ასოციაციაშია მოსწავლეთა საშუალო მიღწევასთან (β=-0.6, სტ.შეცდ.= 0.07, $P<0.05$). იქ, სადაც დირექტორი უფრო ინტენსიურად იყენებს ამ ტიპის აქტივობებს, მოსწავლეთა საშუალო მიღწევა უფრო დაბალია. თუმცა გასათვალისწინებელია ის ფაქტიც, რომ დირექტორის მიერ გამოყენებული სტრატეგიებისა და სკოლის კონტექსტის ურთიერთკავშირი ცალმხრივი არ არის. სკოლის დირექტორის ლიდერობის სტრატეგიები მოქმედებს მოსწავლეთა მიღწევაზე, მაგრამ მოსწავლეთა მიღწევებიც, თავისმხრივ, განაპირობებს იმას, თუ რა სტრატეგიებს მიმართავს დირექტორი.

შესაბამისად, შესაძლებელია ვივარაუდოთ, რომ სკოლის დირექტორი უფრო ინტენსიურად იყენებს სასწავლო ლიდერობის ამ სტრატეგიას იმ სკოლებში, სადაც მოსწავლეთა მიღწევა შედარებით დაბალია.

საინტერესოა, რომ ანალოგიური შედეგები დაფიქსირდა მოსწავლეთა შეფასების საერთაშორისო პროგრამაშიც (PISA). საქართველოში, ისევე როგორც PISA-ში მონაწილე სხვა ქვეყნების უმეტესობაში, ამ სკალის მაჩვენებლის ერთი სტანდარტული ერთეულით ცვლილება მიღწევის საშუალო მაჩვენებლის კლებასთან არის

დაკავშირებული, თუმცა ეს განსხვავება სტატისტიკურად არსებითი არ არის. PISA-ს ანგარიშის დასკვნაში აღნიშნულია, რომ, სავარაუდოდ, ამ სტრატეგიას დირექტორები უფრო ხშირად იმ შემთხვევაში მიმართავენ, როდესაც სკოლაში პრობლემებია მოსწავლეთა მიღწევის თვალსაზრისით (OECD, 2016).

<u>მასწავლებლების დახმარება სწავლებაში</u> ანალიზის შედეგების თანახმად, დირექტორის მიერ ამ ტიპის აქტივობების გამოყენების ინტენსივობა პირდაპირ გავლენას არ ახდენს მოსწავლეთა მიღწევაზე (β= 0.22, სტ.შეცდ.=0.2 P>0.05), თუმცა აქვს ე.წ. ირიბი ეფექტი. კერძოდ, იმ სკოლებში, სადაც დირექტორი ინტენსიურად მიმართავს ამ ტიპის აქტივობებს უფრო მაღალია წამყვანი და უფროსი მასწავლებლების წილი (β= 0.27, სტ.შეცდ. =0.08 P>0.001), რაც თავის მხრივ განაპირობებს მოსწავლეთა უფრო მაღალ აკადემიურ მიღწევას (β= 0.33, სტ.შეცდ.=0.06 P>0.001. შესაბამისად, მასწავლებლის პროფესიული განვითარების სქემაში უფრო მაღალი სტატუსის მქონე მასწავლებლების წილი მედიატორი ცვლადია დირექტორის სასწავლო ლიდერობასა და მოსწავლის მიღწევას შორის ინტერაქციაში.

<u>აკადემიური შედეგების გაუმჯობესებაზე ორიენტირებული კლიმატის შექმნა.</u> სასწავლო ლიდერობის ეს განზომილება დადებით კავშირშია მოსწავლეთა საშუალო მიღწევასთან (β= 0.36, სტ.შეცდ.=0.18, P<0.05). რაც უფრო მეტ ძალისხმევას მიმართავენ დირექტორები აკადემიური მიღწევის მუდმივი გაუმჯობესების ხელშეწმყობი კლიმატის შექმნაზე, მით უფრო მაღალია მოსწავლეთა აკადემიური მიღწევა. კერძოდ, ამ სკალაზე ერთი სტანდარტული ერთეულით ზრდა დაკავშირებულია მოსწავლეთა მიღწევის საშუალოდ 36 ქულით ზრდასთან.

ზოგადად, სახელმწიფო შეფასების შედეგები, ისევე როგორც სკოლის ლიდერობის თემაზე განხორციელებული სხვა კვლევები მკაფიოდ აჩვენებს, რომ სასწავლო ლიდერობასა და სასკოლო კონტექსტს შორის რთული ურთიერთმიმართებაა, სადაც მნიშვნელოვანია როგორც სკოლის ლიდერის ეფექტი სასკოლო კონტექსტზე, ისე თავად სკოლის კონტექსტის ეფექტი სასწავლო ლიდერობის პრაქტიკაზე.

სამეცნიერო ლიტერატურის თანახმად, სკოლის ლიდერის ეფექტის გაზომვა მოსწავლეთა მიღწევაზე ძალიან კომპლექსური ამოცანაა, რასაც განაპირობებს შესაბამისი სკალების შემუშავების სირთულე, ლიდერსა და კონტექსტს შორის რთული ურთიერთმიმართებები.

I. 1. პუბლიკაციები (საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტით და/ან შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტით დაფინანსებული კვლევითი პროექტის თემატიკის ფარგლებში)

ა) საქართველოში

სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ი.კუტალაძე	**მათემატიკის სწავლა-სწავლების შესაძლებლობები და შედეგები: TIMSS 2007-2015** *(აღწერილია მათემატიკისა და საბუნებისმეტყველო საგნების სწავლისა და სწავლების საერთაშორისო კვლევის TIMSS -2015 წლის შედეგები და გაანალიზებულია მიღწევების დინამიკა*	თბილისი 2017 წ.	357 გვერდი

		2007-2015 პერიოდში)		

სტატიები

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ჟურნა-ლის/კრებულის დასახელება	ჟურნალის/ კრებულის ნომერი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	გიორგი გოროშიძე	საზოგადოებასთან ურთიერთობის განწყობისეული (დამოკიდებულების) კანონზომიერებანი	„ინტერნეტ-აკადემია“/ ქართული ელექტრონული რეცენზირებადი სამეცნიერო ჟურნალი **„ქესჟ“**/ განათლების მეცნიერებანი და ფსიქოლოგია. 2017, N 3 (45), გვ. 116-127.	„ინტერნეტ-აკადემია“/ ქართული ელექტრონული რეცენზირებადი სამეცნიერო ჟურნალი **„ქესჟ“**/ განათლების მეცნიერებანი და ფსიქოლოგია.	11 გვერდი
2	გიორგი გოროშიძე	საბაკალავრო პროგრამების ეფექტიანობის ამაღლების პერსპექტივები	„ინტერნეტ-აკადემია“/ ქართული ელექტრონული რეცენზირებადი სამეცნიერო ჟურნალი **„ქესჟ“**/ განათლების მეცნიერებანი და ფსიქოლოგია. 2017, N 3 (45), გვ. 128-142.	„ინტერნეტ-აკადემია“/ ქართული ელექტრონული რეცენზირებადი სამეცნიერო ჟურნალი **„ქესჟ“**/ განათლების მეცნიერებანი და ფსიქოლოგია.	14 გვერდი

II. 1. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

(სახელმწიფო ბიუჯეტით და/ან შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტით დაფინანსებული კვლევითი პროექტის თემატიკის ფარგლებში)

ა) საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	**ია კუტალაძე**	(1) სახელმწიფო და საერთაშორისო შეფასება - სასკოლო განათლების აუდიტი (2)	2017 წლის 3 და 4 ივნისი. შეფასებისა და გამოცდების ეროვნული ცენტრი კონფერენცია: *"სახელმწიფო*

		სწავლება: როდის ვაღწევთ შედეგს	*და საერთაშორისო შეფასება: სასკოლო განათლების ძირითადი გამოწვევები".*

შრომისა და ორგანიზაციის ფსიქოლოგიის ინსტიტუტში მიმდინარე სამეცნიერო აქტივობები:

#	**კვლევა**	**აღწერილობა**
1	**ხელმძღვანელი:** ია კუტალაძე **თემა:** ორგანიზაციული სამართლიანობა, სამუშაო სტრესი: მოდერაციული და მედიაციური ეფექტები **დოქტორანტი:** თამარ ქობულაძე **სტატუსი:** დასრულებული	კვლევა მიზნად ისახავს ორგანიზაციულ სამართლიანობასა და სამუშაო სტრესს შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირის შესწავლასა და მოდერაციული და მედიაციური ანალიზით ამ კავშირის ბუნების ახსნას. კვლევაში გაანალიზებულია, ორგანიზაციული სამართლიანობის რომელი ფორმა პროგნოზირებს უკეთ სამუშაო სტრესს. ამასთანავე, კვლევის მოდელში შუალედური (მოდერატორი: სოციალური მხარდაჭერა, ნეიროტიციზმი და ექსტრავერსია; მედიატორი: ორგანიზაციული გარემო) ცვლადების შემოტანით შესწავლილია არაპირდაპირი კავშირები (მოდერაციული, მედიაციური და ე.წ. მოდერაციული მედიაციის ეფექტები). კვლევაში ასევე გაანალიზებულია ორგანიზაციულ სამართლიანობას, სამუშაო სტრესსა და სამუშაოთი კმაყოფილებას შორის არსებული პირდაპირი და არაპირდაპირი კავშირები. **თეორიული და პრაქტიკული ღირებულება.** კვლევა წარმოადგენს ორგანიზაციულ სამართლიანობასა და სამუშაო სტრესს შორის მიმართების, ასევე, მათ კავშირში შესაძლო მოდერაციული და მედიაციური ეფექტების ემპირიულად შესწავლის ერთ-ერთ პირველ მცდელობას საქართველოში. კვლევის სამეცნიერო ღირებულებას განსაზღვრავს პირდაპირი და არაპირდაპირი კავშირების შეფასება მოდელში, რომელშიც შედის სტრესთან ასოცირებული ისეთი ცვლადები, როგორებიცაა: ორგანიზაციული სამართლიანობა, სოციალური მხარდაჭერა, პიროვნული მახასიათებლები, ორგანიზაციული გარემო და სამუშაოთი კმაყოფილება. სიახლეა ამ მახასიათებლებით სამუშაო სტრესის განმსაზღვრელი ფაქტორებისა და მექანიზმების კომპლექსური შესწავლა, რაც ნაშრომის თეორიულ ღირებულებას წარმოადგენს. კვლევას მოკრძალებული წვლილი შეაქვს სამუშაო სტრესის ფენომენის უკეთ გაგებაში. ამას გარდა, მიღებული შედეგები პრაქტიკული თვალსაზრისით დაეხმარება შრომისა და ორგანიზაციის სფეროში მომუშავე პროფესიონალებს სამუშაო სტრესის პრევენციისა და/ან სტრესის ორგანიზაციული მენეჯმენტის ეფექტიანი პროგრამების შემუშავებაში. განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია, კვლევის ფარგლებში სტრესის საკვლევი ინსტრუმენტის ადაპტაცია და ორგანიზაციაში სოციალური მხარდაჭერის საკვლევი კითხვარის შექმნა. ,,სამუშაო სტრესის საკვლევი ტესტის გადამუშავებული ვარიანტის – OSI-R'' (Occupational Stress Inventory – Revised; Samuel H. Osipow) ქართულ პოპულაციაზე ადაპტირება სამომავლო კვლევების დაგეგმვის საშუალებას იძლევა.
2	**ხელმძღვანელი:** ია კუტალაძე **თემა:** სუბიექტური	ძირითად საკვლევ კონსტრუქტს წარმოადგენს თანამშრომლის სუბიექტური კეთილდღეობის აღქმა. კეთილდღეობას დადებითი გავლენა სამუშაოს შედეგებზე *(Lyubomisrky, S., King, L., Diener, E., 2005, The benefits of frequent positive affect: Does happiness lead to success? Psychological Bulletin; Zelenski, J.*

	კეთილდღეობის როლი სამუშაოს შესრულებაზე: *არის ბედნიერი თანამშრომელი მეტად პროდუქტიული?* **დოქტორანტი:** ანა ტიკარაძე **სტატუსი:** მიმდინარე	*M., Murphy, S. A., Jenkins, D. A., 2008, The happy-productive worker thesis revisited, Springer Science + Business Media);* ასევე, გამოკვეთილია ბედნიერების საპირისპირო აღქმის ნეგატიური გავლენა თანამშრომლის პროდუქტიულობაზე და ორგანიზაციულ წარმატებაზე *(Bolger, Schilling, 1991; Cropanzano, Wright, 2001).* *კვლევა ფოკუსირებულია ორი ძირითადი კითხვის გარშემო:* *(1) **რა იწვევს ბედნიერებას:** რა პიროვნული და სამუშაოსთან დაკავშირებული ფაქტორები ასოცირდება ბედნიერების/კეთილდღეობის სუბიექტურ აღქმასთან („Happy worker"-ის კონცეფცია)* *(2) **არის თუ არა ბედნიერი ადამიანი უფრო პროდუქტული: როგორ ასახება ბედნიერება/კეთილდღება შესრულებული სამუშაოს ეფექტიანობაზე ან (როგორია კეთილდღებისა და შესრულებული სამუშაოს კავშირის ბუნება)*** *კვლევაში ჩართული ძირითადი ცვლადებია:* კეთილდღეობის აღქმა, ექსტროვერსია, ინტროვერსია, ემოციური ლაბილობა, სამუშაოს მახასიათებლები - გადაწყვეტილების უფლებამოსილება, სამუშაოს მრავალფეროვნება; სამუშაოს ეფექტიანობის ინდიკატორები.
3.	**ხელმძღვანელი:** ია კუტალაძე **თემა: კოგნიტური უნარების მოდერაციული მედიაციის მოდელი** **დოქტორანტი:** ლამარა სუხიტაშვილი **სტატუსი:** მიმდინარე	თანამედროვე ორგანიზაციები ადამიანურ რესურსზე განსაკუთრებულ ყურადღებას ამახვილებენ, ვინაიდან ნებისმიერი ორგანიზაციის წარმატება დიდწილად არის დამოკიდებული ადამიანურ კაპიტალზე, თანამშრომელთა კომპეტენციასა და პოზიტიურ შრომით განწყობებზე. მკვლევართა განსკუთრებული ინტერესის საგანია კოგნიტური უნარების როლი თანამშრომელთა ეფექტიანობაზე. სამუშაოს შესრულებაში კოგნიტური უნარების როლზე კვლევები განსხვავებულ, ზოგჯერ ერთმანეთისგან საწინააღმდეგო შედეგებსაც აჩვენებენ. მრავალწლიანი კვლევის შემდეგ ფსიქოლოგებმა შმიდტმა და ჰანთერმა დაადგინეს, რომ **კოგნიტური უნარი უნივერსალური პრედიქტორია და მნიშვნელოვნად უკავშირდება შესრულებას** (Hunter, Schmidt, 1984)**.** მათ ასევე დაადგინეს, რომ უნარების პრედიქტულობა განსაკუთრებით მაღალია უფრო კომპლექსურ სამუშაოებზე (Hunter & Hunter, 1984; Schmidt & Hunter, 1998). შესაბამისად, ეტაპობრივად მეცნიერებმა დაიწყეს კოგნიტურ უნარებსა და შესრულებას შორის სხვადასხვა ცალკეული გამაშაუალებელი ფაქტორის კვლევა. თუმცაღა, კოგნიტურ უნარებსა და შესრულებას შორის კავშირი ბევრად უფრო რთულია და კომპლექსური, ვინაიდან ერთდროულად სხვადასხვა ინდივიდუალური თუ სიტუაციური ფაქტორი განსხვავებული მექანიზმით მოქმედებს. შესაბამისად, ცალკეულ გამაშუალებელ ფაქტორთა დამოუკიდებლად შესწავლა კოგნიტურ უნარებსა და შესრულებას შორის არსებულ მიმართებაზე სრულ სურათს ვერ იძლევა. სამეცნიერო ლიტერატურაში, თეორიები თუ მოდელები, რომელიც გაანალიზებდა კოგნიტურ უნარებსა და შესრულებას შორის კავშირის სტრუქტურასა და ახსნიდა ურთიერთმიმართებებს, იშვიათად გვხვდება. შესაბამისად, მეცნიერული თუ პრაქტიკული კუთხით, ამ საკითხის კვლევა ძალიან აქტუალურია. მეცნიერული თვალსაზრისით, მნიშვნელოვანია ამ ცვლადებს შორის მიმართების უფრო კომპლექსური ახსნა, პრაქტიკული თვალსაზისით კი ეს ცოდნა მნიშვნელოვანი ვალიდური საკადრო გადაწყვეტილებების მისაღებად. კვლევის მიზანია, კოგნიტური უნარების კომპლექსური მოდელის - მოდერაციული მედიაციის მოდელის შესწავლა: რა მიმართებაა კოგნიტურ უნარებსა და შრომით კმაყოფილებას შორის. ასევე, ამ მოდელის ფარგლებში

		კოგნიტური უნარები როგორ ახდენს გავლენას სხვადასხვა ცვლადს შორის კავშირის ბუნებასა და სიძლიერეზე.